

TUTKIMUSTA VAI IDEOLOGIAA?

ANALYYSI SUOMALAISESTA TIEDERAHOITUKSESTA

Mika Merano

SUOMEN PERUSTA

Suomen Perusta 2025

ISBN 978-952-7145-94-4 (painettu)

ISBN 978-952-7145-95-1 (pdf)

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe.	4
Aluksi	5
Suomalaisen tiederahoituksen kriisi.	9
Suomen Akatemian rahanjakomekanismi.	9
Kaikki humanismi ja yhteiskuntatieteet eivät suinkaan ole huuhaata	11
Suomalaista tiederahoitusta koskevia viimeaikaisia kriittisiä ääniä.	12
Sukupuolentutkimuksen ja epätasa-arvoisia rakenteita tutkivan sosiologian ongelmallisuus.	14
Sukupuolentutkimuksen ja epätasa-arvoisia rakenteita tutkivan sosiologian perusteet	14
Intersektionalismi ja "woke".	16
Ylioppilaskuntien poliittinen rooli	18
Sosiologisten tutkimukset todistetut ongelmat.	19
Onko tiederahoitus avointa ja vaikuttavaa?	21
Suomalaisen tiederahoituksen päätöksentekoprosessin julkisuus	21
Julkisten hankekuvausten ala-arvoisuus ja vaikuttavuus- analyysien puute	21
Rahoituksen ohjautuminen eri tieteenaloille	22
Näennäisesti kaikki on hyvin (Matti Viren)	24
Tiederahoituskeskustelun ongelmat	29
Tiederahoituskeskustelulle ominaiset argumentit ja niihin liittyvät argumenttivrheet.	29
Tarkastelussa rahoituspäätökset.	36
Syksyllä 2023 käyty keskustelu Suomen Akatemian rahoituskohteista.	36
Loppuraportit.	47
Yhteenveto	60
Lähteet	62

ESIPUHE

Suomi panostaa merkittäviä summia tieteen rahoittamiseen. Varsinkin aikana, jolloin kaikkialta etsitään säästökohteita, on kuitenkin aiheellista pohtia myös sitä, menevätkö kaikki esimerkiksi Suomen Akatemian kautta kanavoidut sadat miljoonat eurot vaikuttavaan ja mielekkääseen tutkimukseen. Saadaanko veroeuroille vastinetta?

Teknillisen fysiikan DI Mika Merano on osallistunut jo useamman vuoden ajan tieteen rahoituksesta käytyyn keskusteluun nostamalla sosiaalisessa mediassa esiin sellaisia Suomen Akatemian rahoituskohteita, joista on aiheellista epäillä, että hankke saa sen hyödyllisyyteen nähden kohtuuttomia tukisummia, tutkimus on vahvasti ideologisesta näkökulmasta tehtyä agendatiedettä tai äärimmäisissä tapauksissa vaikuttaa olevan puhdasta huuhaata.

Merano jatkaa tässä julkaisussa tätä keskustelua paneutumalla suomalaisen tiederahoituksen ongelmiin, johon kuuluvat niin rahoituksen läpinäkymättömyys, valvonnan puutteet ja etenkin joissain sosiaalitieteissä, kuten sukupuolentutkimuksessa, vallitseva kritiikitön ideologisuus. Aiheesta antaa myös oman näkökulmansa emeritusprofessori Matti Virén, joka kirjoittaa siitä, miltä tutkimusrahoitus näyttää yliopistomaailman sisältä katsottuna.

Suomen Perusta -ajatuspaja toivoo, että tämä analyysi herättää keskustelua tiederahoitukseen liittyvistä ongelmista ja sparraa tiedemaailmaa kehittämään käytäntöjään siten, että rahoitus palvelisi paremmin tieteen ja yhteiskunnan tarpeita.

Helsingissä 9.9. 2025

*Simo Grönroos
toiminnanjohtaja
Suomen Perusta -ajatuspaja*

Tiede on yksi yhteiskunnan kulmakivistä, sillä se tarjoaa perustan päätöksenteolle ja yhteiskunnallisen kehityksen painopisteiden valinnalle. Tieteelliset tutkimukset pyrkivät siihen, että meillä on kyky ymmärtää maailmaa. Tämän vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että tiede pidetään erillään agendatieteestä ja huuhaasta, koska vääristynyt tai epätieteellinen tieto voi vaarantaa tieteen uskottavuuden ja yhteiskunnallisen päätöksenteon.

Oikea tiede, eli tieteellisesti pätevä ja objektiivinen tutkimus, on vankalla pohjalla. Sen tulokset perustuvat tutkittuun tietoon ja huolelliseen tutkimusprosessiin. Oikea tiede ei ole riippuvainen henkilökohtaisista uskomuksista tai poliittisista agendoista, vaan sen tarkoitus on paljastaa todellisuus sellaisena kuin se on. Tieteelliset tulokset ovat keskeisiä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa, sillä ne tarjoavat tietoa, jonka pohjalta voidaan muokata lainsäädäntöä, ohjata koulutuspolitiikkaa ja säädellä elinkeinoelämää.

Esimerkiksi ilmastotutkimus, taloustieteet ja terveydenhuollon tutkimus ovat keskeisiä alueita, joilla tieteelliset tulokset vaikuttavat suoraan yhteiskunnan toimintaan. Tieteellä on siis merkittävä rooli siinä, miten yhteiskunta toimii ja kehittyy. Tämän vuoksi on elintärkeää, että tiede perustuu rehelliseen ja tarkkaan tutkimukseen eikä siihen, mitä kukin taho haluaisi uskoa tai julistaa poliittisin tarkoituksin.

Tieteellä ei siis tule olla lähtökohtaisesti agendaa. Agendallinen tiede tarkoittaa tutkimusta, jossa tutkimusprosessi tai sen tulokset ovat alisteisia tietylle poliittiselle tai ideologiselle agendalle. Tällöin tutkija saattaa valita tutkimusaiheensa, metodinsa tai jopa tuloksensa sen perusteella, mikä parhaiten tukee tiettyä poliittista linjaa, uskonnollista näkemystä tai ideologista kantaa. Agendallisessa tieteessä tieteellinen rehellisyys ja objektiivisuus voivat jäädä taka-alalle, ja tutkimustulokset voivat olla valikoituja tai jopa manipuloituja. Tieteellinen tutkimus ei koskaan voi olla *täysin* puolueetonta, sillä tutkimusta tekevät ihmiset, joilla on omat taustansa, uskomuksensa, arvonsa ja kokemuksensa. Nämä voivat tiedostamatta vaikuttaa esimerkiksi siihen, mitä aiheita pidetään tutkimisen arvoisina, miten tutkimuskysymykset muotoillaan, mitä menetelmiä valitaan tai miten tuloksia tulkitaan ja julkaistaan. Agendallisen tieteen havainnot voivat myös olla oikeita, vaikka tulkinta olisi vinoutunut - näissä tilanteissa olennaista on kuitenkin tunnistaa alkuoletusten mahdolliset vinoumat, jotta tutkimuksen tuottamaa tietoa voidaan tarkastella oikeassa kontekstissa. Tutkimuksissa kerätyt data-aineistot saattavat myös olla käyttökelpoisia siitä huolimatta, vaikka tutkimuksesta ei saisi johdettua rationaalisesti kestäviä ja puolueettomia johtopäätöksiä.

Puolueellisuus on kuitenkin ongelmallista, sillä nämä tutkimukset voivat ohja-

ta yhteiskunnallista keskustelua ja päätöksentekoa vääristyneellä tavalla. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjunnan yhteydessä voidaan tuoda esiin vain tietynlaisista tutkimustietoa, joka tukee tiettyjä toimenpiteitä, samalla kun toisenlaisia, ristiriitaisista tutkimustietoa voidaan tietoisesti jättää huomiotta. Tämä voi johtaa poliittisiin päätöksiin, jotka eivät perustu tieteelliseen konsensukseen, vaan vain yhden näkökulman tukemiseen. Jokaisella tutkijalla on olemassa jonkinlainen agenda, mutta uskottavan tieteen suhteen olisi olennaista kyetä pitämään tämä taka-alalla ja hankkimaan sekä tarkastelemaan tuloksia puhtaasti objektiiviseen näyttöön perustuen. Tieteellä on *lähtökohtaisesti* itsekorjaamismekanismi tapauksissa, joissa tutkijan agenda menee objektiivisten tutkimustulosten edelle. Tämä itsekorjaamismekanismi saattaa toimia hitaasti. Ongelmaksi itsekorjaamismekanismille muodostuu se, mikäli tietyllä alalla on pieni kupla tutkijoita, jotka jakavat saman agendan – tällaisessa tapauksessa itsekorjaamismekanismi ei enää välttämättä toimi, vaan tutkijoiden samanmielisyys saattaa tukahduttaa tieteenalan sisäisen kritiikin. Näissä tapauksissa ulkopuoliset rahoittajat eivät välttämättä kyseenalaista ongelmallisia tutkimusasetelmia tai tutkimusten heikkoja tuloksia, koska agendasta on muodostunut tieteenalalle sisäinen konsensus. Tällöin on vaarana, että tieteeseen laitettavia verorahoja annetaan hankkeisiin, joista ei saada rahoille vastinetta.

Agendallisen tieteen lisäksi etenkin sosiaalisessa mediassa voi törmätä *huuhaaseen*, johon kuuluvat muun muassa uskomukset ja väitteet, jotka eivät perustu tieteellisiin menetelmiin tai jotka on todettu virheellisiksi tai valheellisiksi. Huuhaata voivat levittää niin yksittäiset henkilöt, organisaatiot kuin akateemisiksi verhoutuvat tahotkin, ja sen leviäminen tapahtuu nopeasti nykypäivän mediaympäristössä.

Tiede rahoitetaan suurimmaksi osaksi verovaroilla, ja tämä tuo mukanaan vastuun avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä. Kansalaisilla on oikeus tietää, mihin heidän verorahansa käytetään, erityisesti silloin, kun ne käytetään tieteellisiin hankkeisiin. Verorahoilla rahoitetun tieteen tulisi olla avoimesti saatavilla ja tarkasteltavissa, jotta voidaan varmistaa sen luotettavuus ja objektiivisuus. Toisinaan tieteen arviointi saattaa maallikolle olla haastavaa, joka synnyttää tutkijoille vastuun viestiä tutkimuksistaan ymmärrettävästi.

Valitettavasti tämän päivän tieteellisessä maailmassa ei aina ole riittävästi avoimuutta. Esimerkiksi rahoittajien, kuten säätiöiden, vaikutusvalta ja tutkimusrahoituksen jakaminen voivat vaikuttaa tutkimustulosten esittämiseen ja niiden painotuksiin. On tärkeää, että tieteelliset tutkimukset eivät jää salassa pidettäviksi tiedoiksi, vaan että niiden taustat ja rahoitus ovat avoimesti tarkasteltavissa.

Humanistiset ja yhteiskunnalliset tieteet eroavat luonnontieteistä monin tavoin. Ne keskittyvät ihmisen kulttuuriin, ajatuksiin, tunteisiin ja vuorovaikutukseen, ja niissä ei ole aina mahdollista soveltaa samoja empiirisiä tutkimusmenetelmiä kuin luonnontieteissä. Tästä huolimatta humanistisella ja yhteiskunnallisella tieteellä on tärkeä rooli yhteiskunnassa, sillä se tuottaa syvällistä ymmärrystä ih-

misten toiminnan motiiveista, yhteiskunnallisista rakenteista ja kulttuurisista ilmiöistä.

Vaikka humanistiset ja yhteiskunnalliset tieteet eivät perustu suoraviivaisiin kokeisiin tai mittaamiseen, ne eivät ole epäluotettavaa tai subjektiivista pohdintaa. Kuten kaikessa tieteessä, myös humanistisessa tutkimuksessa on tärkeää noudattaa tieteellisiä periaatteita, kuten avoimuutta, kriittisyyttä ja metodologista johdonmukaisuutta. Humanistiselle ja yhteiskunnalliselle tieteille on elintärkeää, että niiden tutkimustulokset pohjautuvat luotettavaan lähdemateriaaliin, että niiden taustat ovat hyvin dokumentoituja ja että niitä voidaan testata ja kyseenalaistaa.

Uusi ongelma tiedemaailmassa on myös intersektionaalisuuden ja ”woken” nousu, joita Suomessa on arvostellut erityisesti dosentti Ari Helo, joka tutkii Yhdysvaltain aatehistoriaa ja poliittista kulttuuria sekä kulttuurintutkimuksen metodologiaa. Helon mukaan intersektionaalisuus on ”akateeminen pseudotiede”, ja pseudotieteellisyys toteaminen tiedeyhteisön ulkopuolelta koettaisiin loukkauksena akateemiselle vapaudelle, koska tiedeyhteisön pitää arvioida itse itseään. Myöhemmässä tekstissä käytetään useita Ari Helon sitaatteja. [1]

Vaikka nämä tieteet ovat tärkeitä yhteiskunnan kehityksen kannalta, niiden uskottavuutta uhkaavat epätieteelliset toimijat. Tällaiset toimijat voivat käyttää tieteelliseltä vaikuttavaa kieltä ja argumentoida vakuuttavasti, mutta heidän väitteensä ovat usein pinnallisia tai perusteettomia. Esimerkiksi ideologiset tai poliittiset agendat voivat saada väärän tiedon näyttämään tieteelliseltä, vaikka se ei kestä tieteellistä tarkastelua. Jos yhteiskunnassa alkaa yleistyä ajattelu, jossa humanististen ja yhteiskunnallisten tieteiden tulokset ja analyysit nähdään vain subjektiivisina mielipiteinä tai ideologisina kannanottoina, on vaarana, että koko tieteenala menettää uskottavuutensa.

Tämä ei tarkoita, että näitä tieteitä pitäisi rajoittaa, vaan että niiden on säilytettävä avoimuus ja kriittinen tarkastelu. Tieteellinen yhteisö voi suojella näitä tieteitä tarjoamalla selkeät, metodologiset raamit ja varmistamalla, että tutkimus noudattaa tieteellistä menetelmää. Uskottavuus voidaan säilyttää vain silloin, kun tutkijat ja asiantuntijat jatkuvasti kyseenalaistavat omat näkemyksensä ja pitävät keskustelut avoimina. Tieteellisen yhteisön sisällä on tärkeää luoda tilaa myös kiistanalaisille keskusteluille ja erilaisille näkökulmille, mutta samalla on pidettävä huolta siitä, että keskustelu perustuu oikeaan tutkimukseen eikä epätieteellisiin tai vääristyneisiin väittämiin. Tieteen tulee olla avointa ja helposti tarkasteltavissa, jotta myös kansalaiset voivat arvioida, mihin heidän verorahansa käytetään ja miten tieteelliset tulokset syntyvät. Jos tutkimuksen taustat ja menetelmät ovat selkeästi esillä, on helpompi erottaa tieteellinen tieto epätieteellisistä väitteistä.

Avainasemassa ovat näiden tieteiden tutkijat itse. Kriittinen tarkastelu tieteenalan ulkopuolelta kohtaa useimmissa tapauksissa seinäkiiston ja siilipuolustusvastustuksen, joten eriäville näkemyksille tulisi antaa nykyistä enemmän tilaa. Toinen tärkeä ryhmä ovat tutkimuksia rahoittavat veronmaksajat, joilla tulisi olla mahdollisuus tarkastella sitä, millaisiin kohteisiin heidän rahansa käytetään.

Tarkoituksena ei ole jakaa tieteenaloja hyviin ja huonoihin. Tästä huolimatta on selvää, että tietyillä tieteenaloilla on keksimääräistä enemmän hankkeita, joiden yhteiskunnallinen hyöty on alhainen tai kyseenalainen. Tiedemaailmassa on yleistynyt tapa nimetä joitain tutkimusaloja omiksi tieteikseen (esimerkiksi ”sosiaalityö” tai ”sukupuolentutkimus” osana sosiologiaa) ikään kuin niillä olisi oma, muista tieteistä poikkeava tiedeperusta, käsitteistö ja analyyttinen kalusto. Olen-
naista ei kuitenkaan ole tieteenalan nimi, vaan se, mitä tutkimuksissa saadaan aikaan suhteessa niille annettuihin resursseihin.

SUOMALAISEN TIEDERAHOITUKSEN KRIISI

Suomen Akatemian rahanjakomekanismi

Suomen Akatemia on keskeinen verorahoitusperusteinen tutkimusrahoituksen myöntäjä Suomessa esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ohella. Suomen Akatemia julkistaa säännöllisesti erilaisia rahoitusohjelmia ja -hakuja. Rahoitus voi kohdistua esimerkiksi yksittäisiin tutkimushankkeisiin tai teemakohtaisesti. Rahoitusohjelmat voivat vaihdella vuosittain ja niiden teemat voivat keskittyä ajankohtaisiin tutkimuskysymyksiin tai tiettyjen tieteiden erityistarpeisiin.

Rahaa hakeakseen tutkijat tai tutkimusryhmät täyttävät hakemuslomakkeen, jossa tulee esitellä tutkimusongelma ja sen tausta, tavoitteet ja tutkimusmenetelmät, hankkeen aikataulu ja budjetti sekä tutkijatiimi ja heidän roolinsa. Hakemukselle on laadittu erilliset ohjeet ja määräajat.

Arviointi tapahtuu kolmivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa hakemukset tarkistetaan muodollisesti, esimerkiksi hakemuksen valmiuden ja vaatimustenmukaisuuden osalta. Tämän jälkeen hakemukset lähetetään ulkomaalaisista asiantuntijoista koostuvan paneelin arvioitavaksi, jossa arvioidaan hakemusten tieteellistä laatua, innovatiivisuutta, toteutettavuutta ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Lopulta asiantuntijapaneeli lähettää arvionsa Suomen Akatemialle, jonka tieteenalakohtainen toimikunta hyväksyy tai hylkää hakemukset. Rahoituspäätöksistä ilmoitetaan hakijoille. [2]

Rahoituksen myöntämisen jälkeen tutkimushanke etenee. Rahoituksen käyttöä seurataan, ja rahoituksen saajien on raportoitava edistymisestään Suomen Akatemialle. Raportointi voi sisältää väli- ja loppuraportteja, joissa kuvataan hankkeen tuloksia, budjetin käyttöä ja mahdollisesti kohdattuja haasteita.

Tutkimushankkeiden tulokset julkaistaan usein tieteellisissä lehdissä tai muissa julkisissa foorumeissa. Viime vuosina artikkelien avoin julkaisu kaikille avoimesti on tullut pakolliseksi.

Suomen Akatemian strategiaan tavoitteisiin kuuluvat tieteelliset läpimurrot, ratkaisut yhteiskunnan hyväksi, tieteen uudistuminen ja korkeatasoisen osaamisen vaikutukset. Tässä selvityksessä tarkastellut rahoituspäätösesimerkit on esitelty sen pohjalta, että jokainen pääsee itse arvioimaan, kuinka hyvin nämä strategiset tavoitteet on saavutettu.

Esimerkkejä Suomen Akatemian rahoituksesta aloittain [3]

Rahoituspäätökset tutkimusaloittain	2022	2022	2023	2023	2024	2024
	tuhatta €	%	tuhatta €	%	tuhatta €	%
Fysiikka	40 361,3	9,9	52 834,3	11,7	63 447,3	13,0
Geotieteet	19 514,8	4,8	33 331,1	7,4	31 546,5	6,5
Sähkötekniikka ja elektroniikka	24 597,2	6,0	13 826,6	3,1	18 876,5	3,9
Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka	1 889,2	0,5	1 319,1	0,3	24,9	0,0
Kehitysbiologia ja fysiologia	2 042,1	0,5	549,9	0,1	1 840,2	0,4
Hammaslääketiede			1 065,5	0,2	1 465,4	0,3
Nais- ja suku-puolentutkimus	1 500,6	0,4	2 840,9	0,6	1 808,7	0,4

On syytä kiinnittää huomiota siihen, miten Suomen Akatemian rahoitus painottuu eri tieteenaloille. Taulukosta voidaan todeta, että esimerkiksi nais- ja sukupuolentutkimus – vaikka se on kokonaisuudessaan melko pieni menoerä – saa rahoitusta, joka on samaa luokkaa rakennus- ja yhdyskuntatekniikan kanssa, ja saa jopa enemmän rahoitusta kuin kehitysbiologian, fysiologian tai hammaslääketieteen kaltaiset alat.

Tämä herättää perustellun kysymyksen rahoituksen priorisoinnista: miksi tutkimusala, jonka käytännön sovellettavuus ja yhteiskunnallinen hyöty ovat vaikeasti mitattavissa, saa enemmän tukea kuin alat, joiden vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin on kiistaton ja välitön?

Esimerkiksi hammaslääketiede ei ole pelkästään hampaiden hoitoa, vaan olennainen osa yleisterveyden ylläpitämistä – se vaikuttaa suoraan infektiosairauksiin, kroonisten sairauksien ennaltaehkäisyyn ja elämänlaatuun. Toisin sanoen, hammaslääketieteellinen tutkimus tuottaa selkeää ja mitattavaa hyötyä suomalaisten terveydelle ja säästää yhteiskunnan terveystalouden pitkäällä aikavälillä.

Tällaisessa tilanteessa olisi perusteltua kysyä, ohjataan verorahat järkeväällä tavalla silloin, kun ideologisesti latautuneet tai vaikeasti arvioitavat tutkimusalat saavat enemmän rahoitusta kuin lääketieteellisesti ja teknisesti merkittävät alat,

joiden hyöty on konkreettinen ja mitattavissa.

Kaikki humanismi ja yhteiskuntatieteet eivät suinkaan ole huuhaata

Humanistiset alat, kuten filosofia, historia ja kirjallisuus ovat vakiintuneita osa-alueita akateemisessa kentässä. Akateeminen maailmamme tarvitsee ymmärrystä ihmiskunnan erilaisista kulttuureista, ajattelusta ja historiasta, jotta voimme oppia niistä. Nykypäivän yhteiskunnassa humanistisilla aloilla on edelleen kiistattomia hyötyjä, eikä niistä kaikkia voi mitata konkreettisesti rahassa tai materiaalisissa saavutuksissa.

Humanististen alojen kyky edistää kriittistä ajattelua, ihmisten analyttisiä valmiuksia ja arvioimaan erilaisia argumentteja on kulmakivi kaikelle tieteelliselle ajattelulle. Tärkeää tästä tekee myös nykyajan informaatioympäristö, jossa erilaisia ärsykeitä ja tietolähteitä on runsaasti, ja asioiden sisältämää informaatiota joudutaan monesti analysoimaan nopeastikin.

Olemme kaikki ihmisiä. Tarvitsemme ymmärrystä inhimillisyydestä, historiastamme ja kulttuuristamme - niistä juurista, joista olemme syntyneet ja mitä itse asiassa olemmekaan. Historian avulla ei voi aukottomasti ennustaa tulevaa, mutta voimme ottaa sieltä oppia nykypäivään. ”Historia toistaa itseään” on varmasti kaikille tuttu sanonta, mutta historioitsijoiden tuottama tieto auttaa meitä puntaroimaan mahdollisia kehityskulkuja menneen kautta, jolloin sanonta ei toivottavasti enää pidäkään paikkaansa.

Humanistisilla aloilla on perinteisesti ollut haasteita arvostuksen ja työllistymisen kanssa, jolloin niiden kritisointi monesti nähdään ylhäältä alaspäin lyömiseksi. Arvostusta humanistiselle aloille ei kuitenkaan tule hakea ulkoapäin, vaan humanistien tulee itse kyetä todistamaan tarpeellisuutensa. Yleinen ongelma on se, että humanistien tuottamaa tietoa ei monestikaan voi soveltaa käytäntöön.

Tässä selvityksessä käsitelty humanistisen ja etenkin yhteiskunnallisen tutkimuksen kritiikki kohdistuu vahvasti sosiologiaan ja erityisesti sukupuolentutkimukseen. Kirjoittaja on monesti kohdannut virheellisen argumentin ja syytöksen humanismivihaan liittyen. Siitä ei ole kuitenkaan ole kyse, vaan kritiikki tulisi ennemminkin ottaa sparrauksena ja tekstiä tulkita sen kautta, pystyykö siinä esitettyyn kritiikkiin vastaamaan perustellusti.

Annetun kritiikin pohjalta väistämättä myös muut humanistiset ja yhteiskunnalliset tieteet ottavat osua. Muutos ei kuitenkaan voi lähteä sisältä, vaan näillä aloilla tutkijoiden on itse otettava kantaa siihen, miten uskottavia tieteenaloja esimerkiksi epätasa-arvoisia rakenteita tutkiva sosiologia ja sukupuolentutkimus ovat. Tämä on tärkeää senkin takia, että myös aivan tavalliset ihmiset ovat alkaneet ihmetellä näiden tieteenalojen tutkimusta. Kun väkijoukko on jo soihtujen ja talikoiden kanssa linnan portilla, oikea ratkaisu vakavasti otettavilta humanisteilta olisi heittää huuhaa-humanistit linnan muurin yli säilyttääkseen oman uskottavuutensa.

Suomalaista tiederahoitusta koskevia viimeaikaisia kriittisiä ääniä

Suomessa tiederahoitukseen liittyvä keskustelu herää eloon kohtuullisen säännöllisin väliajoin, kun Suomen Akatemia julkaisee hakemuskierrosten tuloksena valittuja hankkeita, joiden kuvaukset ovat monesti hyvin kryptisiä ja jopa huumoria herättäviä. Veronmaksajaa tietenkin kiinnostaa se, mihin hänen rahojaan käytetään. Veronmaksajalla on myös täysi oikeus kyseenalaistaa, minkä takia hänen rahoillaan tuotetaan ”medioituneen feminismin” tai ”hyödykeraja-alueiden feministisen analyysin” kaltaisia raa’an tiedon kulmakiviä.

Toistuva teema keskustelussa on ollut se, ohjataanko tutkimukseen suunnattu raha oikein. Elämme rajallisten resurssien maailmassa, joten *jonkinlaista ohjausta on väistämätöntä tehdä*. Kyseessä ei ole pyrkimys tieteen vapauden rajoittamiseen, vaan ihan puhtaasti siitä, että työllä tienatulla veroeurolla saadaan mahdollisimman hyvä tuotto. Kaikkea ei voi eikä pidä rahoittaa, joten velaksi elävässä Suomessa meillä kaikilla on vastuu siitä, että katsomme hieman verorahojemme käytön perään. Ei ole ”valtion rahaa”, vaan kaikki poliitikkojen - myös tiederahoituksessa - käyttämät eurot ovat *veronmaksajien rahaa*.

Epäkohtien tai epäilyksien osoittaminen tiederahoituksen saralla käynnistää toistuvasti vahvasti henkilöön käyvän ja aggressiivisen huutokuoron. Viime vuosina reaktio on ollut erityisen vahva: esimerkiksi vuonna 2021 Helsingin Sanomien Saska Saarikoski kyseenalaista ihmistieteitä pohtimalla sitä, ovatko ihmistieteet alttiimpia ideologisille kiistoille. Kysymys oli täysin validi, mutta Saarikoski joutui valtavan metelin saattamana pyytämään kysymystään julkisesti anteeksi. [4] Samana vuonna myös nykyinen kansanedustaja Susanne Päivärinta pohti kriittisesti sitä, ohjataanko varat mahdollisimman hyödyllisesti ja nosti muutamia kiistanalaisia hankkeita päivänvaloon. [5]

Jo aiemmin vuonna 2019 toimittaja Ivan Puopolo nosti erilaisia hankkeita julkisuuteen ja kritisoi ihmistieteiden metodologiaa. Tämä johti Puopolon osalta siihen, että Tampereen yliopiston professori levitteli julkisesti hänen opintorekisteriotettaan, jonka johdosta professori sai huomautuksen. [6]

Yksi laajemmista keskustelukierroksista käytiin vuonna 2023, jolloin kirjoitin itse paljon asiaan liittyen ja nostin systemaattisesti erilaisia hankkeita julkisuuteen vaihtoehtokustannuksineen. Tämä käynnisti, kuten odotettua oli, vahvan henkilöön käyvän hyökkäyksen, johon osallistui myös ihmisiä akateemisen maailman huipulta. Aihe koetaan edelleen tabuksi, eikä akateemisissa norsunluutorneissa majaileva rälssi suostu aihealueen kriittiseen tarkasteluun. Nostamani hankkeet ja ajatukset niihin liittyen on esitelty myöhemmin tässä raportissa. Niiden esiintuominen johti Suomen Akatemian kannanottoon Helsingin Sanomissa, jossa keskusteluun osallistuneita syytettiin häirinnästä. [7]

Aika ajoin keskustelua herättävät myös akateemisen maailman kummallisuudet, joissa tiedeyhteisö näyttäytyy ulospäin erikoisessa valossa. Tällaiset tapaukset herättävät kysymyksiä tiedemaailman nykyisestä ilmapiiristä etenkin sen ta-

kia, koska ne toimivat suurelle yleisölle ikkunana varsin autonomisesti toimivaan yhteisöön. Tällaisia ovat viime vuosina olleet julkisuudessaakin esillä ollut Lauri Törhösen luokattoman huono väitöskirja [8] ja väitöstilaisuus. Esimerkkinä käy myös Åbo Akademin sukupuolentutkimuksen laitoksen varsin huvittava tapahtumaketju, jossa sisäinen puritanismi sai sukupuolentutkijat kääntymään toisiaan vastaan pikkujouluissa kysytyn pronominin johdosta. Pronominin kysyminen oli erään tohtorin mielestä *homonationalistista gangsterismia*, koska valkoiselta tohtoriopiskelijalta pronominia ei kysytty. Kysymyksestä loukkaantuneen tohtorin mukaan pronominia ei voinut tunnustaa hänen maahansa väkivalloin tuodulla kielellä, mutta muut paikallaolleet pitivät tätä reaktiota transfobisena. Tapahtumaketju johti lopulta syytteisiin ja siihen, että sukupuolentutkimuksen laitoksen apulaisprofessori pyrki puhdistamaan kyseisen laitoksen pahat energiat new age-taikasuolalla. [9] [10]

SUKUPUOLENTUTKIMUKSEN JA EPÄTASA-ARVOISIA RAKENTEITA TUTKIVAN SOSIOLOGIAN ONGELMALLISUUS

Sukupuolentutkimuksen ja epätasa-arvoisia rakenteita tutkivan sosiologian perusteet

”Kehityskonsulttien toimesta on tiedekasvatukseen ympätty myös aivan uusi opinkappale. Yliopistojen hakumainonnassakin painotetaan, että uudet opiskelijasukupolvet tulevat yliopistoon parantamaan maailmaa, eivät oppimaan tieteellistä ajattelua. Tällä menolla väki tyhmenee, sille ei voi mitään.” – Ari Helo

Sukupuolentutkimus on sosiologian haara, jossa tarkastellaan sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuoliroolien sosiaalisia, kulttuurillisia ja poliittisia ulottuvuuksia. Kaiken tutkimuksen keskiössä on se, miten sukupuoli rakentuu ja vaikuttaa ihmisten elämään, kokemuksiin ja suhteisiin.

Sukupuolentutkimuksessa sukupuolta ei nähdä biologisena käsitteenä, vaan sitä käsitellään sosiaalisena ja kulttuurillisena asiana. Tästä johtuen sukupuoli ja sen merkitys voi sukupuolentutkimuksen mukaan muuttua eri aikakausien ja kulttuurien välillä. Tästä johtuen sukupuolentutkimuksen tavoitteena on tarkastella, miten sukupuoliroolit määritellään ja miten ne vaikuttavat yksilöihin. Erityisesti sukupuolentutkimuksen osalta tulee huomioda, että se kulkee käsi kädessä feministisen teorian kanssa, jolloin sukupuoli liitetään eriarvoisuuteen ja vallankäyttöön.

Sukupuolentutkimuksen mukaan sukupuoli liittyy aivan erityisesti valtaan. Niiden mukaisesti muodostuu hierarkkisia suhteita, joka johtaa siihen, että maskuliinisuus liittyy valtaan ja feminiinisyys alisteisuuteen. Siksi sukupuolentutkimuksen tavoitteena on purkaa maskuliinisia rakenteita. Näitä rakenteita nähdään paitsi yhteiskunnallisissa ilmiöissä, myös työelämässä ja perhesuhteissa. On huomattava, että sukupuolentutkimuksessa sukupuolta ei tyypillisesti käsitetä biologisena, vaan ei-binäärisenä käsitteenä. Sukupuoli nähdään sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuvana ilmiönä, jolloin myös mies-nainen -jako nähdään kulttuurisena rakennelmana biologisen tosiasian sijaan.

Sukupuolentutkimuksen vaikutusta yhteiskuntaan ei tule väheksyä. Akateemisen kentän tuloksia pyritään ajamaan aktiivisesti esimerkiksi koulutuspolitiikkaan, työelämän käytäntöihin, terveydenhuoltoon ja muuhun lainsäädäntöön. Peruseriaatteena on se oletus, että nämä kaikki sisältävät *sisäisiä sortorakenteita, jotka tulee purkaa*. Tällöin valtarakenteista tulee monimuotoinen verkko, jossa sukupuoli määräytyy paitsi etnisyyden, myös yhteiskunnallisen luokan ja seksuaalisuuden kautta.

Epätasa-arvo nähdään laajemmin sosiologiassa monimutkaisena ja monita-

soisena ilmiönä, johon vaikuttavat sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset tekijät, jotka vaikuttavat ihmisten kokemuksiin ja mahdollisuuksiin. Sen mukaan epätasa-arvoa esiintyy esimerkiksi taloudessa, koulutuksessa ja terveydenhuollossa. Epätasa-arvoa on siis varallisuudessa ja tuloissa, pääsyssä erilaisiin resursseihin ja vaikutusvallassa.

Ihmiset ovat alisteisia oman toimijuutensa sijaan sosiaalisten käytänteiden, instituutioiden ja normien verkostosta, jotka vaikuttavat yksilön mahdollisuuksiin toimia ja menestyä yhteiskunnassa. Ihmisestä tulee eräänlainen uhritoteemi, jonka mahdollisuudet tai vaikeudet selitetään aina ulkoisilla seikoilla.

Sukupuolentutkimus korostuu ongelmallisena tieteenalana, koska alalla ei ole yhtä vakiintunutta teoreettista tai metodologista lähestymistapaa, mikä aiheuttaa haasteita tutkimuksen vertailukelpoisuudelle ja johdonmukaisuudelle. Sukupuolentutkimuksessa yhdistyvät esimerkiksi feministinen teoria, postkoloniaalinen teoria, queer-teoria ja monta muuta näkökulmaa, jotka eivät aina ole täysin yhteensopivia keskenään. Tämän teoreettisen moninaisuuden seurauksena on vaikeaa kehittää yhtenäisiä tutkimusmenetelmiä, jotka voisivat tarjota johdonmukaisia tuloksia tai yleistettäviä johtopäätöksiä. Kriittikkiä on esitetty siitä, että sukupuolentutkimuksessa keskitytään usein tiettyihin näkökulmiin, kuten naisten tai sukupuolivähemmistöjen asemaan, samalla kun miesten ongelmia, kuten koulutus- ja terveyseroja, käsitellään selvästi vähemmän tai ohitetaan kokonaan. Tällainen valikoivuus muistuttaa kehitysmaatutkimuksesta tuttua lähestymistapaa, jossa asetelmat sorretun ja sortajan välillä ovat ennalta määriteltyjä, mikä vaikuttaa tutkimuskysymysten muotoiluun ja tulosten tulkintaan.

Esimerkiksi feministiset ja queer-lähestymistavat voivat suhtautua sukupuoleen eri tavoin: feminismissä sukupuoli ymmärretään usein rakenteellisenä ja hierarkkisenä järjestelmänä, kun taas queer-teoriassa sukupuoli voi olla enemmän fluidi ja muuttuva käsite. Tällöin tieteellisten väittämien ja tutkimusten yhteensovittaminen voi olla hankalaa, sillä näiden teorioiden perusteet ovat monesti ristiriidassa toistensa kanssa.

Sukupuolentutkimuksella ei ole vain akateemista ulottuvuutta, vaan se on myös yhteiskunnallisesti ja poliittisesti varsin latautunutta. Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus on edelleen kiistanalainen aihe. Sukupuolentutkimus on usein mukana yhteiskunnallisissa ja poliittisissa liikkeissä, kuten feministisissä ja LGBTQ+-oikeuksia ajavissa liikkeissä, jotka puolustavat sukupuolivähemmistöjen oikeuksia. Sukupuolentutkimus siis on itsessään radikaali liike, jonka tulosten pohjalta pyritään muuttamaan maailmaa politiikan kautta. Poliitiikan ja tieteen erottamisesta tulee vaikeaa, jolloin näiden kahden välinen raja saattaa hämärtyä myös vertaisarvioijien kohdalla. Monet sukupuolentutkijat ovat tiedeyhteisön ulkopuolella aktivisteja, joka herättää kysymyksen siitä, kummassa roolissa nämä toimivat tiedeyhteisön sisällä ja kuinka tehokkaasti nämä roolit kyetään erottamaan toisistaan.

Erilaisia epätasa-arvoisuuksia tutkivat sosiologian haarat käyttävät tutkimus-

menetelminään laajasti kyselyitä, haastatteluita, autoetnografista havainnointia ja tapaustutkimuksia. Tämän kaltaiset tutkimusmenetelmät ovat erityisen herkkiä tutkijan *biakselle* – sille, että tutkijan määrittämä metodologia ei välttämättä pyri objektiiviseen todistusaineistoon, vaan se päinvastoin ohjaa kohti tietynlaista lopputulosta. Tästä hyvänä esimerkkinä toimivat kyselytutkimukset, joiden kysymysvalikoima ja niiden asettelu vaikuttaa suoraan myös lopputuloksista tehtävien johtopäätösten laajuuteen. Eräs esimerkki tästä on mediassa paljon huomiota saanut Nytkis ry:n kyselytutkimus, jossa epäkelvot kysymystenasettelut tekivät tutkimuksen tuloksista kelvottomia. Kysely käsitteli miesten asenteita naisten kohtaamasta väkivallasta. Kysymystenasettelusta kritisoitiin erityisesti sitä, miten kysymykset voidaan tulkita – kysymystenasettelussa niputettiin useampi asia yhteen, eikä vastaaja tiennyt, mihin on vastaamassa. [11] Tutkimusmenetelmissä näillä tieteenaloina painotetaan vahvasti yksilöiden *subjektiivista kokemusta*, jossa mittarit esimerkiksi epätasa-arvoisuuden kokemuksille eivät ole toistettavissa eri ihmisten välillä.

Sosiologia on erityisen poliittinen tieteenala siitä syystä, että sosiologit pyrkivät tekemään johtopäätöksiä, joilla muokataan politiikkaa – tieteenalaa pyritään soveltamaan käytäntöön ja tutkijan taustan mukaan tutkimus on helposti poliittisesti väritynyttä. Tällöin tutkimus on toisaalta vaikuttavaa, mutta vaikuttavuudesta voi syntyä ongelma, mikäli tutkimustulokset ovat liian poliittisesti värittyneitä.

Johtopäätökset tehdään ”oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon” nimissä pohjautuen tutkimuksiin, joita ei ole mitenkään mahdollista toistaa tai vahvistaa. Onkin hyvä kysymys, että miten nämä tieteenalat käsittelevät sisäisesti omaa metodologiaansa. Kun tutkimusten toistaminen tismalleen samoilla parametreilla ei ole mahdollista ilman tismalleen samojen ihmisten haastattelemista, miten suhtaudutaan esimerkiksi otoskokoön, kysymysten asetteluun, kysymysten sisältöön ja otokseen kuuluvien ihmisten valintaan? On kuitenkin syytä muistaa, että sosiologiassa käytetään myös laajoja, määrällisiä aineistoja ja tilastollisia menetelmiä, joiden avulla voidaan tarkastella väestötason ilmiöitä systemaattisesti ja vertailukelpoisesti. Ongelma korostuu erityisesti laadullisessa tutkimuksessa, jossa käytetään pieniä otoskokoja.

Intersektionalismi ja ”woke”

”Intersektionaalisuus on länsimaisen demokratian ja yksilönoikeuksien vastainen aatesuuntaus – ideologia sanan vahvimmassa mielessä.”

– Ari Helo

Sosiologiassa käytetään erityisesti *intersektionalismia*. Kyseisellä käsitteellä viitataan sukupuolen, etnisyyden, yhteiskunnallisen luokan, seksuaalisuuden ja muiden tekijöiden vaikutuksiin ihmisten kokemuksissa ja sosiaalisissa suhteissa. Intersektionalismi on syntynyt 1980-luvulla neomarxistisesta ja feministisestä tutkimuk-

sesta, jota on sittemmin laajennettu. Sen ytimessä on ajatus siitä, että sosiaaliset rakenteet vaikuttavat eri tavoin ihmisten elämään - erityisesti kokemuksiin syrjinnästä ja marginalisoitumisesta. Intersektionalismissa luodaan vallan, etuoikeuksien ja syrjinnän verkosto, jonka uhreja kaikki tavalla tai toisella ovat.

On huomattavaa, miten intersektionalismissa yksilöstä tulee vain luettelo erilaisia identiteettiä vaikuttavia ominaisuuksia, jotka – tilanteesta riippuen – mahdollistavat tai poissulkevat asioita. Lopulta ihmisellä ei ole omaa toimijuutta ollenkaan, vaan kaikki elämässä riippuvat ulkoisista vaikuttimista – muiden ihmisten ja yhteiskunnan toiminnasta. Ihmisellä ei ole enää omia saavutuksia, vaan niistä on kiittäminen ne mahdollistaneita tahoja. Tämä tunkkainen ajatusmalli kuulostaa hyvin tutulta - kyseessä on uuteen kääreeseen pakatut marxistiset ajatusmallit.

Suomessa Marinin hallitus sitoutui intersektionaaliseen feminismiin. Tämä on intersektionalismin alalaji, jota kukaan sen kannattaja ei oikeastaan kysyttäessä osaa määritellä tarkasti, mutta se liittyy olennaisesti sukupuolentutkimuksen tuotamiin kyseenalaisiin tutkimustuloksiin. Kaikessa intersektionalismissa kyse on aina ja poikkeuksetta erilaisesta uhriasemasta.

Viime vuosina yhteiskunnallisessa keskustelussa on käyty laajasti debattia ”woke”-ilmiöstä, johon intersektionalismi vahvasti liittyy. Tiedekentän sisältä on kuulunut myös yleisesti hyväksytystä valtavirrasta poikkeavia näkemyksiä, kuten dosentti Ari Helon ulostulot siitä, miten kyseiset käsitteet ovat enemmän ideologisia uskomuksia kuin tieteellisesti todistettuja teorioita.

”Woke” on yhteiskunnallinen liike, jonka näennäisenä tavoitteena on pyrkiä lisäämään tietoisuutta sosiaalisista ongelmista, kuten rasismista, seksismistä ja muista syrjinnän muodoista. Liike on saanut kritiikkiä erityisesti sen voimakkaasta dogmaattisuudesta ja ideologisuudesta. Intersektionaalisuus liittyy vahvasti ”wokeen” siinä mielessä, että erilaiset ryhmät asetetaan uuhierarkiassa eri tasoilla, jolloin yhteiskunnallisesta keskustelusta tietyistä aihepiireistä pyritään syrjäyttämään sellaisia ryhmiä, jotka eivät täytä tiettyjä ennalta määrättyjä kriteerejä.

Poliittinen woke-aktivismi yliopistoissa on herättänyt laajaa keskustelua ja huolta akateemisesta vapaudesta sekä tutkimuksen objektiivisuudesta. Kriittisten äänten mukaan woke-ideologia, joka korostaa monimuotoisuutta, tasa-arvoa ja inklusiota (DEI), on johtanut yliopistojen politisoitumiseen ja sensuuriin. Pahimmillaan tämä ilmapiiri voi estää avoimen keskustelun ja toisistaan eroavien kantojen käsittelyn.

Tuhannet professorit eri puolilta maailmaa, kuten Yhdysvalloista, Kanadasta ja Suomesta, ovat allekirjoittaneet vetoomuksen, jossa he varoittavat woke-ideologian vaikutuksista akateemiseen vapauteen. Heidän mukaansa yliopistot ovat siirtyneet kohti poliittista aktivismia, jossa tutkimus ja väittely ovat väistyneet ideologisten julistusten tieltä. Esimerkiksi tutkimuksia on hylätty tai sensuroitu, jos ne eivät vastanneet hallitsevia poliittisia näkemyksiä. Suomalainen professori Jukka Savolainen on verrannut tilannetta 1970-luvun kommunistiseen taistolaisliikkeeseen, jossa poikkeavat mielipiteet leimattiin vääriksi ja niistä rangaistiin. [12]

Suomessa on myös noussut esiin tapauksia, joissa woke-aktivismi on herättänyt huolta. Esimerkiksi Turun yliopistossa hylättiin pro gradu -tutkielma, koska se sisälsi intersektionaalista feminismiä kriittisesti käsittelevän osion, jota pidettiin epäolennaisena tutkimusaiheen kannalta. Vaikka gradu lopulta hyväksyttiin valituksen jälkeen, tapaus nostatti keskustelua akateemisesta vapaudesta ja sensuurista. [13]

Ei ole kaukaa haettua, että yhteiskunnallisten ongelmien käsittelyssä tulisi palata tieteelliseen tarkasteluun ja empiirisiin *todisteisiin* eriarvoisuuden ja syrjinnän ymmärtämisessä. Sosiologisessa tutkimuksessa ajoittain esiintyvä ongelma on se, että tutkimus ei varsinaisesti tuota todisteita, vaan enemmänkin listaa subjektiivisia kokemuksia. Kun kokemukset ja vastaukset eivät ole toistettavissa, kyse muuttuu helposti tieteen sijasta tutkijan mielipiteeksi tietystä aihealueesta.

Ylioppilaskuntien poliittinen rooli

Suomessa yliopisto-opiskelijat ovat joutuneet osaksi järjestelmää, jossa heidän täytyy kuulua ylioppilaskuntaan ja maksaa jäsenmaksua, jos he haluavat opiskella yliopistossa. Tämä pakkojäsenyys on ollut osa suomalaisen yliopisto-opiskelun arkea jo pitkään. Ylioppilaskunnat ja niiden liitto SYL (Suomen ylioppilaskuntien liitto) ovat julkisesti esittäneet poliittisia kannanottoja. Tämä herättää kysymyksiä siitä, voiko pakkojäsenyys ja sen mahdollistama poliittinen vaikuttaminen olla ristiriidassa yhdistymisvapauden kanssa.

Ylioppilaskuntien pakkojäsenyys ja näiden poliittiset kytkökset muodostavat mielenkiintoisen jännitteen. Ylioppilaskunnat, jotka alun perin luotiin edustamaan opiskelijoiden etuja ja turvaamaan heidän oikeuksiaan, ovat nyt kääntyneet myös poliittiseksi välineeksi. SYL on esimerkiksi ilmoittanut olevansa feministinen järjestö, joka sitoutuu feministiseen ja fasismia vastustavaan politiikkaan. Tällaiset julistukset luovat kuvan siitä, että ylioppilaskunnat eivät ole pelkästään opiskelijoiden yhteisiä etuja ajavia järjestöjä, vaan ne toimivat myös poliittisina toimijoina.

Tämä herättää kysymyksen: onko oikein, että opiskelijat, joiden poliittiset näkemykset saattavat poiketa ylioppilaskunnan virallisesta linjasta, ovat pakotettuja maksamaan jäsenmaksuja ja sitoutumaan poliittisesti johonkin, joka ei välttämättä vastaa heidän omia mielipiteitään? Ylioppilaskuntien jäsenmaksu on käytännössä pakollinen, sillä ilman jäsenyyttä ei ole mahdollista opiskella yliopistossa. SYL, joka koostuu yli 130 000 opiskelijasta, on voimakas poliittinen ääni, joka pystyy vaikuttamaan moniin kysymyksiin, kuten koulutuspolitiikkaan, sosiaalisiin oikeuksiin ja ympäristökysymyksiin. Vaikka monet opiskelijat eivät välttämättä ole aktiivisesti mukana ylioppilaskunnan toiminnassa, heidän jäsenyytensä tarjoaa liitolle mahdollisuuden puhua heidän puolestaan ja vaikuttaa politiikkaan heidän nimissään.

Pakkojäsenyys ja sen mahdollistama poliittinen vaikuttaminen ovat herättäneet keskustelua erityisesti sen jälkeen, kun yliopisto-opiskelijoiden oikeus yhdis-

tymisvapauteen alkoi saada laajempaa huomiota. Viime aikoina on käyty keskustelua siitä, pitäisikö pakkojäsenyys poistaa ja palauttaa opiskelijoiden oikeus valita, kuuluvatko he ylioppilaskuntaan vai eivät.

Yhdistymisvapaus on perusoikeus, joka takaa kansalaisille oikeuden liittyä mihin tahansa yhdistykseen tai yhteisöön, mutta myös oikeuden olla kuulumatta mihinkään. Suomessa tämä perusoikeus on ollut osittain rajoitettu ylioppilaskuntien pakkojäsenyyden kautta. Opiskelijoilla ei ole ollut mahdollisuutta valita, haluavatko he kuulua ylioppilaskuntaan ja maksaa jäsenmaksua. Tämä on ollut ristiriidassa yhdistymisvapauden kanssa, sillä opiskelijat ovat joutuneet kuulumaan järjestöön, jonka poliittiset linjaukset eivät välttämättä vastaa heidän omia näkemyksiään.

Mikäli pakkojäsenyys poistetaan, opiskelijat saavat palautetun oikeuden valita, haluavatko he kuulua ylioppilaskuntaan vai eivät. Tämä voisi avata mahdollisuuden monenlaiselle poliittiselle keskustelulle, sillä ylioppilaskunnat eivät enää voisi toimia poliittisena välineenä. Samalla opiskelijat voisivat paremmin valita ne järjestöt, joihin haluavat liittyä ja tukea niitä, joiden arvot ja tavoitteet ovat heille tärkeimpiä.

Tällä hetkellä ylioppilaskunnat siis esittävät poliittisia kannanottoja myös niiden opiskelijoiden äänellä, jotka eivät seiso kyseisten linjausten takana. Halusi sitä tai ei, jo pelkkä yliopisto-opiskelu tekee ihmisestä poliittisen vallankäytön välineen ja kytkee tämän osaksi poliittista järjestelmää.

Sosiologisen tutkimukset todistetut ongelmat

Sosiologisen nykykentän tutkimusten ongelmiin on otettu kantaa myös ulkopuolelta. Olennaisena kysymyksenä on, että jos kyseinen kenttä hyväksyy ja pitää normaalina erilaisia ongelmia sisältäviä metodologioita, *tunnistetaanko niitä silloin alan sisällä*. Monesti vedotaan tieteen itsekorjaavuuteen, mutta itsekorjaavuus puuttuu, mikäli erilaisista ongelmista tutkimusten suhteen tulee normeja.

Erityisen tunnettu tempaus ongelmien osoittamiseksi oli Grievance Studies Affair. Tempauksen takana oli joukko tutkijoita, jotka päättivät tarkoituksella julkaista sukupuolentutkimuksen ja epätasa-arvoisia rakenteita tutkivan sosiologian tieteellisiin julkaisuihin täysin päästä heitettyjä ja yliampuvia tutkimuksia. Tieteelliset julkaisut valittiin sosiaalisiin epäkohtiin, identiteettipoliittikkaan, feminismiin, rasismiin ja muuhun sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvistä julkaisuista.

Grievance Studies Affairin takana olivat tutkijat Peter Boghossian, James A. Lindsay ja Helen Pluckrose, jotka kirjoittivat ja lähettivät täysin absurdeja tutkimuksia radikaalivasemmistolaisina pidettyihin tieteellisiin julkaisuihin. Aiheet olivat tarkoituksella täysin järjettömiä, kuten koirapuistojen raiskauskulttuuri ja Mein Kampf feministisenä manifestina. Tutkijoiden yllätykseksi 35% tutkimuksista hyväksyttiin, mikä herätti välittömästi kysymyksiä siitä, miten vaikuttava vertaisarviointiprosessi kyseisillä aloilla on. [14]

Tempaus osoitti sen, että vertaisarvioinnista pääsi läpi tutkimuksia, jotka eivät kestä alkeellistakaan tieteellistä tarkastelua. Jos vertaisarviointi sallii heikon metodologian, puutteellisen tutkimussuunnittelun ja ideologiset vinoumat, on täysin perusteltua kysyä, kuinka yleistä tämä sosiologiassa on. Monet tutkimukset olivat enemmänkin tutkijoiden henkilökohtaisiin ja poliittisiin näkemyksiin kytkeytyviä, joka herättää kysymyksen siitä, onko sosiologinen tutkimus jo lähtökohtaisesti puolueellista sellaisten tutkimuskysymysten osalta, jotka käsittelevät sosiaalisia ja kulttuurillisia kysymyksiä.

Tempauksen kritiikin kohteena olleet tutkimukset keskittyivät vahvasti sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teemoihin, joiden osalta niiden korostamisen todettiin johtavan tieteellisen objektiivisuuden vähenemiseen. Huomionarvoista on, että sosiologia pyrkii monesti vaikuttamaan politiikkaan – jos tieteellistä objektiivisuutta ei kyseisillä aloilla ole, onko tutkimuksessa silloin poliittinen vinouma ja tahtotila sisään leivottuna?

Tempauksesta on aikaa jo useita vuosia. Siihen viittaaminen yleisesti käynnistää välittömän henkilöön käyvän hyökkäyksen sen sijaan, että sosiologiassa selkeästi yleisiä ongelmia pyritäisiin käsittelemään - ja todentamaan se, että kyse ei ole systemaattisista ongelmista ja niiden toistuminen pyritään estämään. Sen sijaan sosiologit pyrkivät ampumaan norsunluutornia juurelta heiluttavat ja kääpertymään sisäiseen ”kukaan ulkopuolinen ei voi arvioida tutkimustamme”-mentaliteettiin.

ONKO TIEDERAHOITUS AVOINTA JA VAIKUTTAVAA?

Suomalaisen tiederahoituksen päätöksentekoprosessin julkisuus

Nykyisellään kaikki Suomen Akatemian tiederahoitukseen liittyvä päätöksenteko tehdään suljettujen ovien takana, eikä siitä pääse tihkumaan yksityiskohtaista tietoa veronmaksajille, joiden rahoja jaetaan erilaisiin tutkimuksiin. Prosessin julkistamisen sijaan tiedeyhteisö käpertyy vahvemmin sen taakse, että vain kyseisen alan tutkijat pystyvät arvioimaan, miten hyvin veroeuroja käytetään. Tämä on käytännössä toteutettu siten, että hankkeita arvioi ulkomainen saman alan tutkijoiden muodostama asiantuntijakonklaavi, joka toimittaa Suomen Akatemialle johtopäätöksensä. Suomen Akatemian toimikunnan tehtävä on toimia pelkkänä kumileimasimena.

Kun otetaan huomioon yllä mainitut ongelmat tiettyjen tutkimusalojen vertaisarvioinnissa, voidaankin kysyä, että onko puhtaasti saman alan tutkijoista koostuva paneeli oikeasti tieteen laadun takaava taho. Jos alalla on standardina tietyt metodologiset ongelmat ja ideologisuus, miten vertaisarvioinnin voidaan todeta toimivan yhtään paremmin asiantuntijapaneelissa kuin tieteellisissä julkaisuissakaan?

Erityisenä huomiona tulee ottaa se, että veronmaksajalla ei ole näkyvyyttä omien veroeurojensa käyttöön. Suomalaisen duunarin tehtävä on painaa duunia rahoittaakseen asioita, joille tämä ei koskaan saa minkäänlaisia muita perusteluita kuin sen, että ”asiantuntijoihin tulee luottaa eivätkä muut ole kykeneviä arvioimaan meidän alamme tutkimuksia”. Kyseessä on täysin kestämaton tilanne suomalaisen veronmaksajan oikeusturvan toteutumisen kannalta.

Kaikkia tieteellisiä yksityiskohtia ei tietenkään voi julkistaa, mutta ei ole liikaa pyydetty, että tiivistetyt perustelut toimitettaisiin julkisesti. Tähän ei kuitenkaan ole ollut halukkuutta, ja kritiikin edessä Suomen Akademia on päinvastoin tiukentanut salamyhkäisyyttään esimerkiksi piilottamalla hankekuvausten hakukoneen etusivultaan valikon taakse ja lopulta poistamaan oman hakukoneensa kokonaan. Tämä haittaa entisestään suomalaisen veronmaksajien mahdollisuuksia hakea tietoa siitä, mihin veroeuroja käytetään - etenkin, kun kyse ei ole pikkusummista, vaan duunarien kymmenien vuosien työpanoksesta, josta he maksavat valtiolle tuloveroa.

Julkisten hankekuvausten ala-arvoisuus ja vaikuttavuusanalyysien puute

Tällä hetkellä Suomen Akatemian kautta saatavat hankekuvaukset ovat tyypillisesti sukupuolentutkimuksen ja muun sosiologian alalla täysin normaalin ihmisen ymmärtämättömissä olevaa sanamagiaa, jossa tutkimuksen substanssi ei tule millään

tavalla esiin. Tyypillistä hankekuvauksille on, että niihin on upotettu mitä mielenkiintoisempia sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyviä avainsanoja, mutta itse sanasillisalaatti ei tarkoita yhtään mitään konkreettista. Tämä on virheellistä siinäkin mielessä, että hankekuvaukset ovat tutkijoiden tapa *viestiä tutkimuksesta suurelle yleisölle*. Suomen Akatemian omat ohjeet ohjaavat tutkijoita kirjoittamaan yleistajuisen hankekuvauksen, jotta veronmaksaja näkee, mihin rahat on käytetty. Tämä ei nykyisellään toteudu ollenkaan ja vastauksena kritiikkiin todetaan, että hankekuvauksilla ei ole tarkoituksenaan viestiä kuin oman alan yleisölle. Myös esimerkiksi luonnontieteellisen tutkimuksen hankekuvaukset sisältävät vaikeasti sisäistettävää sanastoa, mutta tavallinen lukija pystyy helposti selvittämään, mitä milläkin termeillä todellisuudessa tarkoitetaan. Olennaista on mahdollisuus sen puntarointiin, onko tekstistä tehty keinotekoisesti vaikeaselkoista, vai onko asiat välttämätöntä kuvata monimutkaisesti.

Ei ole liikaa pyydetty, että hankekuvaukset olisivat paitsi yleistajuisia, niissä myös kerrottaisiin selkeästi, *mitä tutkitaan, miksi tutkitaan ja mitä tällä voi saavuttaa*. Rahoitetut hankkeet tuottavat vuosien varrella tyypillisesti useita tieteellisiä artikkeleita, joita ei liitetä hankekuvausten yhteyteen. Sen sijaan niiden etsimiseksi tulee tehdä salapoliisityötä, jossa pitää päätellä tutkijan nimen ja vuoden perusteella, mitkä artikkelit kuuluvat rahoitettuun hankkeeseen. Ongelmallista tässä on sekin, että läheskään kaikissa artikkeleissa ei itsessään kerrota, mikä taho on toiminut rahoittajana.

Koska tuotetut artikkelit ovat hankkeen tuottamaa konkreettista materiaalia, tulisi hankekuvaukseen selkeyden nimissä liittää artikkeleita sen mukaan, kun niitä syntyy. Hankkeista ei myöskään tehdä julkista vaikutusanalyysiä hankkeen loputtua. Veronmaksajalla ei ole ikkunaa siihen, mitä hankkeella on alun perin tavoiteltu, mitä sillä ollaan saavutettu ja onko tulos vastannut odotuksia. Tähän on tyypillisesti vastattu olkiukolla, jossa väitetään, että kaikkia tieteellisiä tuloksia ei voi julkistaa. Tätä ei ole kuitenkaan kukaan vaatinut, vaan kyse on puhtaasti vaikutusarvioinnista, jossa tulisi yltäasolla arvioida se, miten hyvin veroeuroille on saatu vastinetta luvattuun nähden. Nykyään ainoa saatavissa oleva dokumentaatio on hankkeen loppuraportti, jonka saaminen vaatii erillisen tietopyynnön Suomen Akatemialle.

Rahoituksen ohjautuminen eri tieteenaloille

Suomen Akatemian rahoitusprosessi toimii siten, että eri tieteenaloille on eri kiintiönsä. Tämä kiintiöinti toisin sanoen estää sen, että eri tieteenalojen keskinäistä hyötysuhdetta ei pystytty arvioimaan tai ohjaamaan rahaa vapaasti. On täysin perusteltua kysyä tämän vaikuttavuudesta: onko esimerkiksi mahdollista, että hyödyllisempi teknillisen alan tutkimus jää rahoittamatta kuin vähemmän hyödyllinen humanistinen tutkimus vain sen takia, että ne kuuluvat eri kiintiöihin?

Tämä haittaa myös hankkeiden hyödyllisyysarviointia itsessään. Jos kaikki

hankkeet rahoitettaisiin samasta korista, niille tulisi tehtyä absoluuttinen hyödyllisyysarvointi. Nykyisellään esimerkiksi humanistista tutkimusta rahoitetaan tietyllä summalla ja teknillistä tietyllä summalla, mutta se ei välttämättä ole kaikista paras asioiden tila. Lähtökohtaisesti voisi ajatella myös, että velaksi elävän yhteiskuntamme etu olisi *rahoittaa kaikista parhaat tutkimukset eikä joka alan parhaaksi koettuja tutkimuksia erikseen*.

On aivan päivänselvää, että eri tutkimusalat tuottavat eri tavoin. Kun valtiomme elää velaksi, tulee esittää kysymys, että ohjataanko tällä hetkellä veroeuromme parhaalla mahdollisella tavalla. Onko perusteltua rahoittaa hyvin vähän mitään muuta kuin mediassa esiintyviä aktivisteja tuottavaa sukupuolentutkimusta nykyisellä summalla, vai tulisiko nämä rahat ennemminkin ohjata huomattavan paljon enemmän konkreettisia hyötyjä tuottavaan STEM-alojen tutkimukseen? Tieteessä luonnollisesti on vapaus tutkia aivan mitä vain, mutta rahoitukseen liittyvään kritiikkiin tyypillisesti vastataan väittämällä sitä tieteen poliittiseksi ohjaukseksi. Hyötyihin perustuvaa ohjausta tehdään koko ajan – kuten tietysti pitääkin – eikä se vaikuta mitenkään tieteen vapauteen. Onkin helppo todeta, että *kukin saa tutkia mitä vain, mutta kellään ei ole velvoitetta kustantaa tieteellistä harrastelua*.

NÄENNÄISESTI KAIKKI ON HYVIN

Matti Viren

Suomen Akatemian toiminta näyttää kaukaa katsoen mallikkaalta. Tehdään korkealaatuista tutkimusta kaikilta aloilta, noudatetaan kaikkia mahdollisia eettisiä periaatteita [15], tukeudutaan kansainväliseen tiedeyhteisöön, raportoidaan tuloksista säännöllisesti ja niin edelleen. Saamelaisiakaan ei unohdeta. [16]

Minkä vuoksi sitten sosiaalisessa mediassa Akatemian tutkimukset ovat jatkuvasti tikun nokassa? Ehkä lyhyt esittely rahoituksen toimintaperiaatteista auttaa ymmärtämään, miksi suukopua syntyy.

Aloitetaan Suomen Akatemiasta itsestään. Suomen Akatemian käyttömenot 2025 ovat 12 M€. Jaettavat määrärahat ovat 515 M€. Lisäksi tulevat (Akatemian yhteydessä toimivan) Strategisen tutkimuksen määrärahat 50 M€. Vakituisen henkilökunnan (137 henkeä) lisäksi Akatemian palveluksessa on runsaat 700 ulkomaista tieteellistä asiantuntijaa (viimeisimmässä haussa 714).

Akatemia rahoittaa paitsi tutkimusprojekteja myös akatemiatutkijoiden ja huip-puyskiköiden toimintaa ja sen lisäksi lukematonta joukkoa erilaisia teemakokonaisuuksia. [17]. Tässä yhteydessä keskitymme kuitenkin vain projektiluontoisiin tutkimushankkeisiin.

Määrärahojen jako perustuu hakemuksiin. Vuonna 2023 niitä tuli 1640. Hakijat itse valitsevat "tieteenalansa", joiden asiantuntijapaneeleille hakemukset lähetetään. "Tieteenaloja"/paneeleja on 40-42, yhtä paneelia kohden hakemuksia tulee vuoden mittaan keskimäärin noin 40. Paneelien jäsenet lukevat kaikki hakemukset ja jokaisesta hakemuksesta tehdään vähintään 2 kirjallista lausuntoa. Koska lausuntoja yhteensä oli vuonna 2023 toimitettu Akatemialle 8430, voinee päätellä, että lausuntoja on yli kaksinkertainen määrä tähän minimiin verrattuna (muissa kuin "normaaleissa" tutkimusprojekteissa arviointikäytäntö on hieman erilainen). Paneelit laittavat hankkeet paremmuusjärjestykseen, jonka perusteella Akatemian toimikunnat (3 kpl) tekevät rahoituspäätökset.

Hakemusten suuri määrä paneeli epäilemään, että yksittäinen asiantuntija kykenisi paneutumaan kaikkiin paneeliin tuleviin hakemuksiin, saati sitten vertailemaan niitä keskenään. Ajattelen vaikka taloustieteitä (joka pitää sisällään sekä perinteisen kansantaloustieteen ja "liiketaloustieteen"), jotka edelleen jakautuvat lukemattomiin alaeriin. Paneelista ei taatusti löydy asiantuntemusta kaikkiin alla oleviin teemoihin:

macroeconomics; microeconomics; econometrics; finance; development economics; urban and real estate economics; public economics; labour economics; behavioural economics; health economics; international economics; environmental and resource economics; agricultural economics; industrial organisation; business studies; business administration; management; strategy; organisation studies; human resources management; accounting; management accounting; marketing; corporate social responsibility (CSR); industrial management; international business; entrepreneurship; SMEs; innovations; logistics; supply chain management [18]

Tilanne on tietenkin vielä hankalampi Suomen Akatemian toimikunnissa, joi-
ta on vain kolme, ja niiden pitäisi vastata sanokaamme 42 ”tieteenalasta”. Toimi-
kunnissa on 11 jäsentä, joten aika moni ala on muiden tieteenalojen ymmärryk-
sen ja ”hyväntahtoisuuden” varassa.

Akatemia ei kerro paljonko asiantuntijoille nykyään maksetaan, joten on vä-
hän vaikea päätellä, miten suuri motivaatio asiantuntijoilla on paneutua hake-
muksiin. Aiemmin korvaukset olivat lähinnä nimellisiä, mutta nyt noudatetaan
jonkinlaista kansainvälistä standardia, joka kyllä näkyy myös Akatemian hallinto-
menoissa (12 M€). Jos ajatellaan vaikka, että pitäisi todellakin perehtyä paneelil-
le tullessiin jopa 40 projektihakemukseen ja laittaa ne paremmuusjärjestykseen,
vaatisi se viikkojen työn. Olen ollut oman alani kansainvälisten kokousten esi-
telmien valitsijana, ja jo kymmenkin paperin arvioiminen ja vertaaminen vaatii
tuhottomasti aikaa puhumattakaan siitä, että Akatemian hakemukset koskevat
monen vuoden ja usean tutkijan tutkimusprojekteja.

Akateemista maailmaa huonosti tuntevalle termit vertaisarviointi ja asian-
tuntijaraportti herättävät varmaan syvää kunnioitusta, mutta esimerkiksi asian-
tuntija- tai referee-raportti voi todellisuudessa olla mitä vain. Tieteellisissä ai-
kakauskirjoissa on monesti käytössä ei-verbaalinen lomake, jonka täyttäminen
onnistuu mainiosti lukematta valinnan kohteena olevaa tutkimusta. Eli lomake-
keesta ei voi päätellä, miten huolellisesti työ on tehty. Verbaaliset raportit ovat
hieman eri asia, vaikka joskus niidenkin sisältö on pelkkää ”liirum-laarumia”. Kei-
noälyaikakausi muuttaa vielä pelisäännöt kiharaisemmiksi. Muutamassa sekun-
nissa saa mistä tahansa julkaisusta tai tutkimussuunnitelmasta ”referee-raportin”,
jota on aika vaikea (jopa mahdoton) erottaa aidosta. Ei ihme, että akateemisissa
rekrytoinneissa entistä enemmän painoa panna suullisille esiintymisille (job se-
minars), jossa päätellään, hallitseeko tutkija tosiaan alansa, vai lukeeko hän vain
jostain valmiiksi saatua tekstiä. Suomen Akatemia ei julkaise mitään arviointira-
portteja, mutta niiden (anonymisoitujen versioiden) läpikäynti voisi kertoa meille
koko joukon siitä, mikä on ollut vertaisarviointien laatu.

Eli vielä kerran, näennäisesti kaikki menee hyvin, hakemukset lähetetään
ulkomaisille asiantuntijoille ja sieltä saadaan valmis paremmuusjärjestys. Mikä
tässä on vikana? Sekö, että valinnat ulkoistetaan muille. Toki miljoonien eurojen
asiantuntijapalkkioiden maksaminen ulkomaalaisille herättää kysymyksen, onko
tämä suomalaisen tiedeyhteisön mielestä järkevää rahan käyttöä.

Joka tapauksessa ensimmäinen asia, joka tulee mieleen, on kysymys, kuka
oikein valitsee asiantuntijat. Akatemia itse kertoo asiasta näin:

Suomen Akatemian virkamiehet järjestävät hakemusten arvioinnin ja kutsu-
vat asiantuntijat paneeleihin haun tai paneelin aihealueen ja hakuun saapuneiden
hakemusten perusteella.

Tämä kohta ei kuulosta uskottavalta. Akatemian virkamiehillä ei ole sellais-
ta tutkijataustaa, että he kykenevät tällaisen valinnan suorittamaan muuta kuin
tietenkin umpimähkäisellä otannalla. On uskottavampaa, että Akatemian virka-
miehet kysyvät neuvoa joiltain toimikuntien jäseniltä, tai aiemmilta rahoituksen
saajilta – mene, tiedä... Olisi kohtuullista, että Akatemia olisi tässä suhteessa
avoimempi ja kertoisi, kuka/ketkä valitsee esimerkiksi seuraavan talvihaun 700+
asiantuntijaa. Aikakauskirjoissa ja muissa tutkimusjulkaisuissa valinnan tekee
päätoimittaja/päätoimittajat, jotka ovat alan huippuja. Valintaa eivät suinkaan

tee käytännön toimitustyöstä vastaavat.

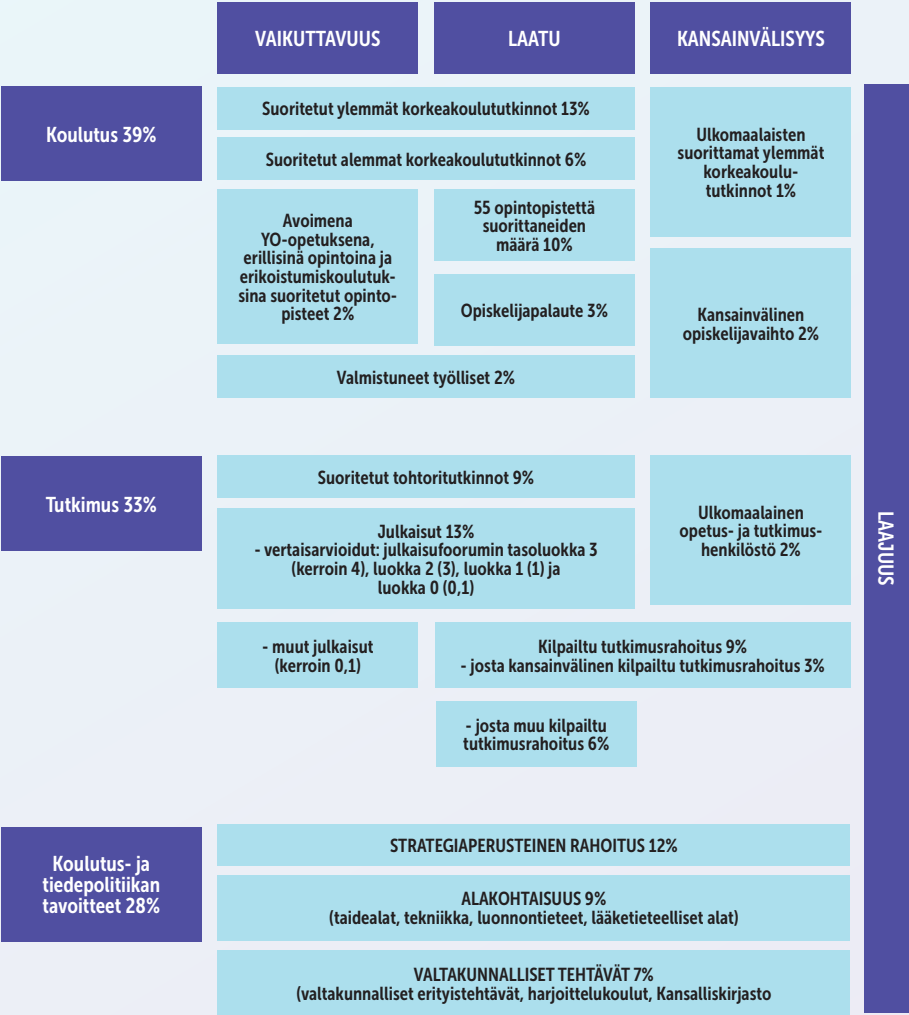
Samaan hengenvetoon voi kysyä, miten valitaan Akatemian toimikuntien jäsenet. Viime kädessä kai ministeriö päättää nimistä, mutta mikä on tapa, jolla tieteenaloja ja oppilaitoksia painotetaan. Kuka päättää ”painoista” ja valinnoista. Akademia kovasti painottaa eettisiä normeja ja Akatemian henkilökunnan ”puh-taita käsiä”, mutta olisi kiva tietää, miten paljon esimerkiksi poliitikot eri muodossa osallistuvat päätöksentekoon.

Toinen asia, joka tulee heti mieleen, on tutkimusprojektien raportointi. Teknisellä tasolla (rahojen käyttö, julkaisujen ym. nimet) raportointi tuskin ontuu, mutta asiallisella tasolla suurempi ongelma on siinä, että Akademia ei missään kerro, mitä saavuneille raporteille tapahtuu. Käsitykseni on, että ne vain taltioidaan ja siinä kaikki. Kukaan ei selvitä, vastaavatko projektin tulokset sille asetettuja tavoitteita, onko saavutetuissa tuloksissa mitään järkeä, jne. Eli meillä ei ole mitään käsitystä siitä, miten hyvin tutkimusrahoitus on onnistunut. Huippuyksiköiden osalta on jonkinlaista hygieniää siinä mielessä, että tuloksista yleensä järjestetään tieteellinen kokous, jossa tuloksia esitellään ja arvioidaan. Mutta projektit vain tulevat ja menevät. Selvää on, että Akatemian henkilöstö ei sitä pysty tekemään, eli tarvittaisiin taas ulkopuolista arviointia, mutta siihen ei enää tunnu olevan kiinnostusta. Ehkä ajatuksena on vain se, että Suomen Akatemian rahoitus on vain yksi yliopistojen rahoituksen muoto, ja sillä voidaan sellaiseen jollain tavoin kannustaa yliopistoja panostamaan ”laatuun”. Eli yksittäisillä tuloksilla ei ole olennaista merkitystä. Pääasia on, että rahat menevät yliopistoille, ja niitä voidaan kutsua kilpailulliseksi rahoitukseksi, eli yliopistot joutuvat ”muka” kilpailemaan laadulla.

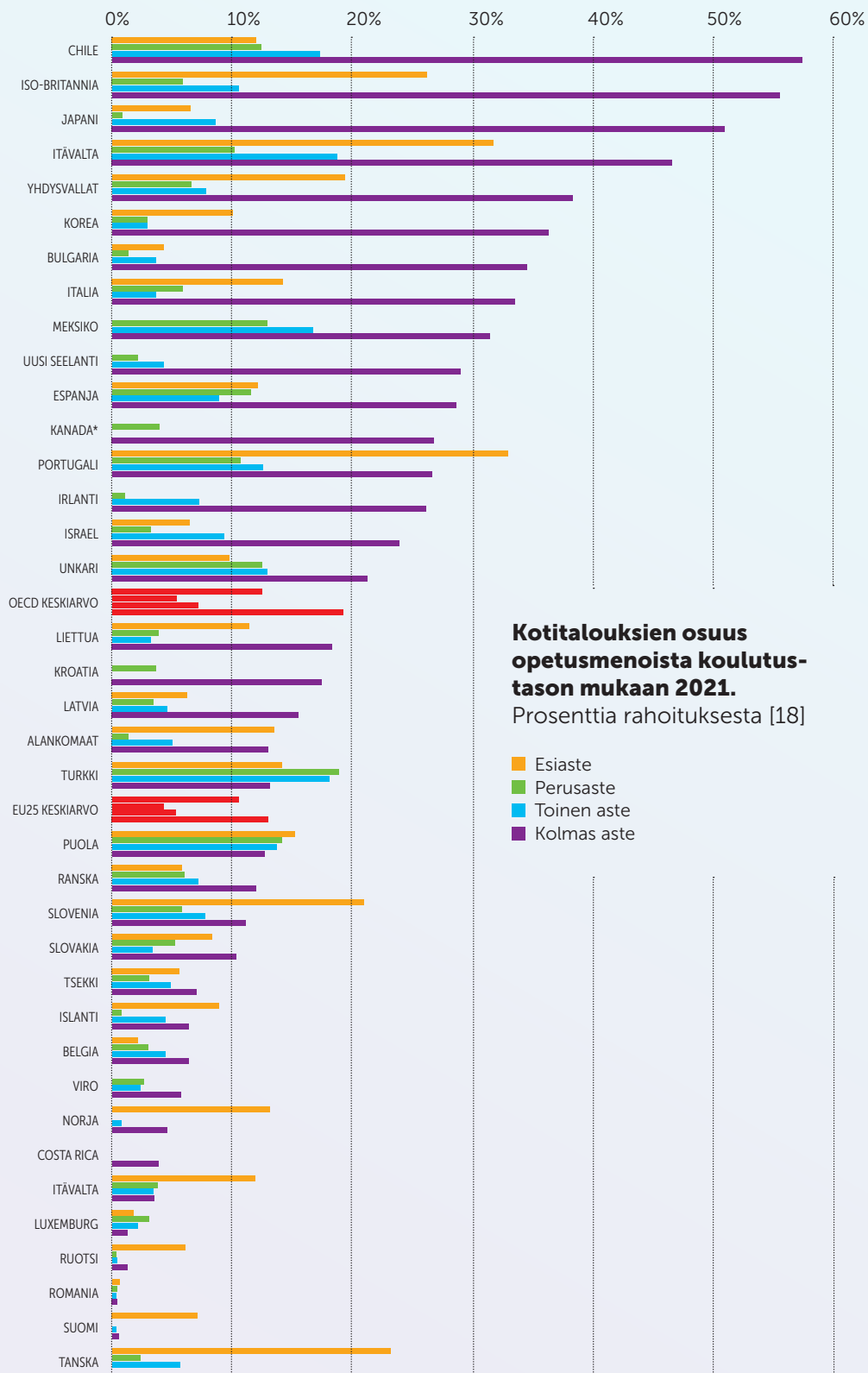
Jotenkin tämän tavan ymmärtää, kun ajattelee sitä yleistä ilmapiiriä, joka yhäkin liittyy koulutukseen ja tutkimukseen Suomessa. Lähes uskonnonomainen viisaus sanoo, että Suomi voi menestyä vain koulutuksella ja tutkimuksella. Tämä automaattisesti kuvautuu vaatimukseksi lisätä koulutuksen ja tutkimuksen rahoitusta, siitäkin huolimatta, että julkinen rahoitus koulutukseen on jo lähes 15 miljardia euroa vuosittain ja vastaavasti yksityisen rahoituksen suhteen Suomi on OECD:n peränpitäjä [19]. Auta armias, jos joku poliitikko rohkenisi kyseenalaistaa tämän mantran. Tässä ilmapiirissä on vaikea keskustella esimerkiksi tutkimuksen allokatiosta; onko järkevää käyttää ”tällä ja tällä alalla” näin paljon rahaa tutkimukseen. ”Tieteenalojen” osuudet ovat tavallaan saavutettuja etuja; ”nämä ovat meidän rahojamme; näpit irti niistä”. Sama ilmiö heijastuu myös koulutuspuolelle; terveysalalla on krooninen pula korkeakoulutetusta työvoimasta samaan aikaan kun joillain (humanistisilla ja yhteiskuntatieteiden) aloilla sijoitutaan työttömyyskortistoon. Taustalla on tietenkin valtion ja korkeakoulujen väliset tulossopimukset, joissa hyvin huonosti huomioidaan yhteiskunnan/työmarkkinoiden tarpeet (kuvio 1). Työllistymisen paino on vaivaiset 2 %, mutta esimerkiksi ansioilla/palkoilla ei ole mitään merkitystä.

Korkeakoulujen kannattaa tietenkin kouluttaa eniten niitä, joiden koulutus on halvinta, eli joista niin sanotusti saa eniten katetta. Ministeriötä, poliitikoista puhumattakaan, kiinnostavat eniten lukumäärät. Voidaan ”rehvastella”, että niin ja niin monta prosenttia ikäluokista on koulutettu tohtoreiksi. Tohtoreiden osaaminen ja tieteenala ei enää ylitä uutiskynnystä: asia, joka tuli selväksi, kun tohtorin tutkinnon tutkintovaatimuksia hiljakkoin reivattiin reippaasti alaspäin.

Samanlainen ilmiö on liittynyt pyrkimyksiin kansainvälistää tiedemaailmaamme. Tulos näkyy siinä, että yliopistojen opettajista ja tutkijoista jo 27 % on vierasmaalaisia [20]. Sama tendenssi näkyy myös korkeakoulujen halussa kasvattaa ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää, joka tällä hetkellä on jo 10 % kaikista opiskelijoista. Tuntuu vähän nurinkuriselta, että valitetaan rahan niukkuutta, mutta ollaan silti valmiita kouluttamaan lähes ilmaiseksi kehitysmaista tulevia ulkomaalaisia. Toisaalta valitetaan akateemista työttömyyttä, mutta hyvitetään yliopistoja siitä, että enenevä osa palkatusta henkilökunnasta on ulkomaalaisia. Perusteluksi tarjotaan vain kansainvälistymisen kuviteltuja hyötyjä tilanteessa, jossa tiedemaailma jo muutenkin on kansainvälistä.

Kuvio 1. Yliopistojen rahoitusmalli pienoiskoossa. Strategiaperusteinen rahoitus tarkoittaa esim. Turun yliopiston tapauksessa 2021-2024 ”koulutus- ja osaamistason nostamiseen” 4 830 000 euroa vuodessa ja ”kansainvälisyyden ja koulutusperäisen maahanmuuton ja integroitumisen edistämiseen” 3 410 000 euroa vuodessa. [21]

TIEDERAHOITUSKESKUSTELUN ONGELMAT

Tiederahoituskeskustelulle ominaiset argumentit ja niihin liittyvät argumenttivrheet

Keskusteluissa esiintyviä loogisia virheitä kutsutaan *argumenttivrheiksi*. Argumenttivrheitä on useita tapauksia ja monia luokkia, mutta tässä kappaleessa käsitellään tiederahoituskeskustelulle ominaisia argumenttivrheitä. Johdonmukainen ja perusteltu argumentaatio on filosofisen ajattelun kulmakivi ja ominaista tieteelle itselleen. Tiederahoituksella on kuitenkin sekä poliittinen että yhteiskunnallinen ulottuvuus, joka synnyttää myös muualta yhteiskunnallisesta keskusteluista tuttuja loogisia virhepäätelmiä ja heikkoja johtopäätöksiä.

Tiedeyhteisön sisällä asiallinen argumentointi on ensisijaisen tärkeää tiedon luotettavuuden varmistamiseksi. Argumentointi on keskeinen väline, jonka avulla tutkijat pystyvät esittämään väitteensä ja osoittamaan, miksi niiden taustalla oleva tutkimus on pätevää ja luotettavaa. Argumentoinnissa tutkijat esittävät perustelut selkeästi ja loogisesti, tukevat väitteitään asianmukaisella tutkimusdatalla ja viittaavat aikaisempiin tutkimuksiin. Tieteessä on olemassa vakiintuneita käytäntöjä ja sääntöjä, joiden avulla varmistetaan tutkimuksen rehellisyys ja objektiivisuus. Kun tutkija esittää väitteensä perustellusti ja kriittisesti, muut tutkijat voivat tarkastella tutkimusta eri näkökulmista ja tuoda esiin mahdollisia heikkouksia tai virheitä. Tämä on tärkeää tieteen kehittymisen kannalta, koska se takaa, että tiede ei jää paikalleen. Tieteellisen argumentoinnin avulla voidaan myös tunnistaa tutkimuksen puutteet ja kehittää uusia tutkimusmenetelmiä tai hypoteeseja.

Tieteeseen kuuluva argumentointi edistää myös tieteellistä itsekritiikkiä. Tiedeyhteisössä on tärkeää, että tutkijat eivät vain puolusta omia väitteitään, vaan myös kyseenalaistavat ne ja etsivät jatkuvasti parempia selityksiä asioille. Tämä itsekriittinen lähestymistapa varmistaa, että tiede ei ajaudu vääristelyyn tai tunnepohjaisiin väittämiin, vaan pysyy objektiivisena ja avoimena. Tiedeyhteisön on siksi jatkuvasti puolustettava ja kehitettävä hyviä argumentointitaitoja, jotta tiede voi pysyä objektiivisena. Tiedeyhteisöltä on lähtökohtaisesti *edellytettävä* edes välttäviä argumentointitaitoja.

Argumenttivrheet voivat olla joko tahattomia tai tahallisia, mutta ne johtavat silti lopputuloksena siihen, että keskustelun taso heikkenee tai sen käymisestä tulee mahdotonta. Laadukkaan keskustelun tulisi olla veronmaksajien rahojen käytön osalta keskiössä, jonka vuoksi argumentaativirheet on tärkeää tunnistaa niiden välttämiseksi.

Argumenttivrheistä voi tulla kauaskantoisia seurauksia, mikäli keskustelijat yhteiskunnallisesti tärkeissä keskusteluissa eivät ymmärrä toisiaan ja päätyvät

huonoihin johtopäätöksiin, joista seuraa vääränlaisia toimia. Nykyaikana yhteiskunnallisen keskustelun erityiseksi ja vakavaksi ongelmaksi on tunnistettu polarisaatio, jossa keskitytään vastakkaisen osapuolen mustamaalaukseen. Tämän vuoksi keskustelun avainasemassa tulisi olla *ydinkysymyksiin keskittyminen ja pyrkimys ymmärtää vastapuolta*.

Seuraavaksi esitellyt argumenttivirheet esiintyvät tieteen rahoitusta käsittelevissä keskusteluissa usein. Ne ovat hyvin tavanomaisia virheitä, jotka ovat vältettävissä pienellä vaivalla.

Ad auctoritatem (vetoaminen pelkästään auktoriteetin asemaan)

Kaksi yleisintä tiederahoituskeskustelussa esiintyvää argumenttivirhettä ovat auktoriteettiin ja asiantuntijuuteen liittyvät *ad auctoritatem* ja *ad verecundiam*, jotka ovat läheistä sukua toisilleen. Molempien tarkoituksena on lisätä sisällöltään tyhjän argumentin vakuuttavuutta lukijan silmissä.

Ad auctoritatemissa väite pyritään virheellisesti näyttämään todeksi sillä, että sen on esittänyt asiantuntija tai muilla tavoin arvostettu henkilö - asian on oltava totta, koska joku asiantunteva henkilö näin lausuu. Yleisimmin viittaus tehdään joko professorin tai tohtorin statukseen - ”rahoitus on ohjattu oikein, koska professori näin sanoo”. Lukijalle jää kuva, että argumentti on hyväksyttävä sen takia, että on sokeasti luotettava argumentin sijaan sen *esittäjään*.

Kokemus väitteen todenmukaisuudesta siis perustuu puhtaasti sen esittäjään. Argumenttia tulisi kuitenkin tarkastella sisältönsä puolesta, sillä asiantuntijat voivat olla väärässä tai argumentti saattaa olla esitetty omien henkilökohtaisten ennakoasenteiden kautta. Ennen kaikkea tämän kaltaisen argumentaation käyttäjä luottaa vastaanottajan passiivisuuteen, jossa argumenttia ei edes pyritä arvioimaan kriittisesti, vaan se hyväksytään sellaisenaan.

Ad verecundiam (vetoaminen kunnioitukseen tai pelkoon auktoriteettia kohtaan)

Ad verecundiamissa puolestaan vedotaan argumentin esittäjän statukseen tai maineeseen asiantuntijuuden sijaan - ”koska näin tunnettu poliitikko on tätä mieltä, sen on oltava oikein”. Erityisesti tällöin pyritään herättämään tunteita ja luomaan positiivista mielikuvaa rahoituksen kohteena olevista aloista. Tyylikeino on yleisesti mainonnassa käytetty ja sillä on tarkoituksena saada myytyä ajatuksia kuulijalle - tässä tapauksessa se, että asioiden laita rahoituksen suhteen on esitetyllä tavalla.

Ad verecundiamissa argumentti ei kuitenkaan perustu mihinkään muuhun kuin sosiaaliseen statukseen, joka helposti johtaa harhaanjohtaviin johtopäätöksiin. Asioita esitetään pahimmillaan ilman tietämystä.

Sekä ad auctoritatem että ad verecundiamin osalta suhtautumisen tulee olla sama: argumenttia tulee tarkastella sisältönsä puolesta. Kriittinen ajattelu, kyseen-

alaistaminen ja pienikin pinnan rapsuttaminen paljastaa itse argumenttien heikkouden. On tavallista, että asiaan liittyvässä keskustelussa professorit, väitöskirjatutkijat ja tohtorit esittävät luokattoman huonoja tai jopa epätosia argumentteja pelkkään statukseensa tai maineeseensa nojaten. Tämän tavoitteena on estää tavallisten ihmisten – tutkimusten maksajien – osallistuminen rahankäyttöön liittyviin keskusteluihin väittämällä näitä epäpäteviksi ottamaan kantaa. On kuitenkin täysin perusteltua, että maksajalle kerrotaan mihin tältä otetut veroeurot käytetään ja miksi.

Ad hominem (argumentointi henkilöä vastaan)

Ad hominemissa väitteen esittäjä käy argumentin sijaan vastapuolen henkilöä vastaan, ja se on selkeästi yleisin tiederahoituskustelussa esiintyvä argumenttivirhe.

Ad hominemissa kritisoidaan puhtaasti yksilöä esitetyn väitteen tai argumentin suhteen - ”sinä et tiedä tieteestä mitään”, ”sinä et ole edes tohtori”, ”noin tyhmien ihmisten ei pitäisi kommentoida tätä asiaa lainkaan”. Kyseessä ei ole argumentointi, vaan henkilökohtainen hyökkäys. Pyrkimyksenä on heikentää vastapuolen uskottavuutta käymällä kiinni tämän henkilöön. Useimmiten nämä toteutetaan suorina hyökkäyksinä, mutta myös epäsuorat hyökkäykset ovat yleisiä - vihjailua ja arvostelua vastapuolen taustasta.

Ad hominem on omiaan luomaan tietynlaista draamaa keskustelun ympärille, joka puolestaan johtaa aiheen saamaan huomioon. Tiederahoituksen suhteen henkilöönkäyvät hyökkäykset ovat myös omiaan joukkoistamaan ihmisiä. Kun hyökkäykset kohdistuvat siihen, että henkilön vihjataan olemaan epäpätevä arvostelemaan asiaa, tyypillisesti moni samaistuu haukuttuun osapuoleen ja lähtee keskusteluun mukaan.

Ad hominemissa ei käsitellä väitettä ollenkaan, jolloin keskustelulla ei enää ole tavoitetta ja se ei etene mihinkään. Se on myös omiaan luomaan negatiivista ilmapiiiriä, jossa keskustelun osapuolet kaivautuvat syvemmälle omiin poteroihinsa. Sillä on myös kauaskantoisempia seurauksia sen suhteen, että ihmiset menettävät arvostuksensa toisten näkemyksiin ja keskustelu aihepiiriin ympärillä koetaan turhaksi.

Aihepiirin keskusteluissa törmää erityisesti kolmeen ad hominemin alamuotoon: *ad abusivumiin*, *ad motivumiin* ja *kaivon myrkyttämiseen*.

Ad hominem abusivum on ad hominemin alalaji, jossa käytetään erityisen loukkaavia ja halveksivia ilmaisuja. Tyypillinen ilmentymä on esimerkiksi ”miten voit sanoa noin, kun et ole käynyt edes ammattikorkeakoulua?”

Ad motivum on ad hominemin alalaji, jossa keskitytään argumentin esittäjän motiivien tai tarkoitusperien kyseenalaistamiseen itse argumentin sisällön sijaan. Useimmiten tarkoitusperiin viittaaminen tapahtuu poliittisessa kontekstissa ja sisältää varsin korkealentoisia väitteitä tietyn poliittisen laidan pyrkimyksistä tukahduttaa vapaa tiede. Tyypillisesti ad motivum toteutetaan vihjailuna, kuten ”tämän keskustelijan motiiveja tämän asian suhteen tulee miettiä, koska hän on tämän puolueen jäsen”. Tällöin pyritään myös leipomaan asiaan sisään eturistiriita. Ad

motivum johtaa kuitenkin väistämättä virheellisiin johtopäätöksiin, joissa argumenttia ei kumota. Vaikka motiivien takana olisikin jotain kyseenalaista, esitettyä argumenttia ei voida sen perusteella pitää vääränä. Sillä on laajemminkin pelotevaikutus, jossa pyritään vaientamaan tiettyjen poliittisten aatesuuntien edustajien keskustelu tietyistä aiheesta sen perusteella, että argumenttien sijaan tarkastelun kohteeksi tulee heidän motiivinsa.

Kaivon myrkyttäminen on argumenttinvirhe, jossa pyritään vaikuttamaan argumenttien kuulijat tietyn henkilön esittämien argumenttien paikkansapitämättömyydestä jo etukäteen ennen argumenttien esittämistä. Tämä toteutetaan useimmiten esittämällä negatiivisia tietoja väitteen esittäjästä tai argumenttien aihepiiristä - ”tämän henkilön mielipiteitä ei kannata kuunnella, koska hän on esittänyt negatiivisia väitteitä tietyistä tieteenaloista”.

Kaikkiin ad hominemihin tulee suhtautua samalla tavalla: pysymällä rauhallisena, osoittamalla argumenttinvirhe, säilyttämällä johdonmukaisuus ja kääntämällä keskustelu takaisin asiasisältöön.

Ad consequentiam (seurauksiin vetoaminen)

Ad consequentiamissa arvioidaan virheellisesti tai puutteellisesti argumentin tai sen tueksi esitetyn materiaalin seuraukset. Tällöin ei käsitellä argumentin loogisuutta tai paikkansapitävyyttä, vaan virheellisesti sen seurauksia - ”tiederahoituksen poistaminen tietyiltä aloilta johtaa fasismiin”. Argumenttinvirheellä pyritään osoittamaan, että väite on väärä, koska sen seuraukset ovat negatiivisia.

Ad consequentiamissa pyritäänkin lietsomaan pelkoa ja paniikkia jonkin seurauksista, vaikka siihen ei välttämättä olisi perusteita. Tällöin perimmäisenä tavoitteena on tunnemanipulointi, jossa pelottavat mielikuvat saavat aikaan perusteetonta vastustusta esitettyjä asioita kohtaan todisteiden ja argumenttien tarkastelun sijaan.

Kuten muissakin argumenttinvirheissä, myös ad consequentiamissa keskustelu tulee ohjata tiukasti takaisin asiakysymykseen. Tiederahoituskeskustelussa tunteisiin vetoavat uhkakuvat ovat poikkeuksetta yliampuvia ja paikkansapitämättömiä, joten niihin tulee myös viitata kintaalla.

Non sequitur (ei seuraa)

Non sequiturissa esitetään johtopäätös, joka ei seuraa esitetystä premissistä tai argumentista ja sen pohjana on heikko päättely ja tuloksena epäloogiset johtopäätökset - ”jos rahoitus tietyltä tieteenalalta lopetetaan, sitä ei voi enää Suomessa tutkia”. Julkinen rahoitus on vain osa tiederahoitusta, joten looginen yhteys väitteiden väliltä puuttuu. Non sequiturissa erityisesti asioiden sisäisten yhteyksien ja merkityksellisyyden arvioimisesta tulee mahdotonta.

Non sequituriin tulee reagoida osoittamalla virheet loogisissa ketjuissa.

Kalteva pinta

Kaltevan pinnan argumentti (slippery slope) viittaa tapauksiin, joissa väitetään, että tietyt toimenpiteet tai päätökset johtavat väistämättä äärimmäisiin seurauksiin, vaikka mikään näyttö ei tukisi tämän kaltaista kehitystä. Tällöin pyritään vetoamaan tunteisiin ja pelkoihin loogisen päättelyn sijaan - ”jos leikkaamme tältä alalta rahoitusta, tulee se leviämään myös muille aloille”. Väitteen mukaan yksi asia johtaa toiseen, vaikka mitään viitteitä tästä ei olisi.

Pitkän aikavälin seurauksista tuleekin keskustella, mutta kaltevan pinnan argumenttia tarkastellessa tulee kiinnittää huomiota loogisiin ketjuihin ja siihen, onko esitetty tapahtumienkulku ylipäätään järkevä. Tällä pyritään estämään ensisijaisesti leikkaustoimenpiteitä esittämällä niiden seurauksista liioiteltuja tai epätosia uhkakuvia.

Ad traditionem (perinteisiin vetoaminen)

Ad traditionemissa pyritään argumenttoimaan sillä, että tiederahoitus on hyvällä tollalla nytkin, koska rahoitus on ollut pidempään samalla tavalla järjestettyä. Pyritään siis sanomaan, että asiat ovat automaattisesti hyvin, koska ne ovat olleet käytössä pidempään - ”käytäntöä ei tule muuttaa, koska on vakiintunut tapa, että kaikkia tieteenaloja rahoitetaan julkisella rahalla”, ”näin on aina ennenkin toimittu”.

Tässä argumentaattivirhetyypissä toimintatavat siis käytännössä oikeutetaan pelkästään sillä, että ne ovat olemassa ja ne ovat oma oikeutuksensa, koska ne on aikanaan nykyiseen muotoonsa hyväksytty. Tarkastelun ulkopuolelle jää asioiden nykyinen tila ja se, että onko toimintatapojen vaikuttavuus kenties muuttunut aikojen saatossa.

Perinteitä tai toimintatapoja ei kuitenkaan tule jatkaa vain sen perusteella, että ne ovat olemassa. Muuttuvat olosuhteet tai mahdollisesti havaitut puutteet toimivat tarpeellisen muutoksen lähteinä, joita tämä argumenttivirhe ei ota huomioon. Tällöin vakaus ja jatkuvuus nähdään tärkeämpänä kuin tehokkuuden arviointi. Erityisesti tämä korostuu taiteellisten alojen tapauksessa, joissa tieteellisiksi luokitellut tuotokset nähdään monesti olennaisena osana kulttuuria.

Ad traditionem kuitenkin estää sekä innovaatiot että tarpeellisen muutoksen. Perinteiden sijaan uusia ideoita tulisi aina arvioida niiden hyödyllisyyden kannalta. Jos tähän ajattelumalliin lähdetäisiin laajemmin, estäisi se käytännössä yhteiskunnan kehittymisen ja johtaisi sen pysähtymiseen.

Perinteet eivät myöskään ole automaattisesti oikeita tai edes hyviä. Tällöin on vaarana, että haitallisia toimintatapoja ylläpidetään niiden ajoittaisen kriittisen tarkastelun sijaan, joka voisi johtaa tarpeellisiin muutoksiin.

Virheellinen analogia

Virheellisessä analogiassa asetetaan vastakkain perusteettomasti verrattavaksi kaksi asiaa, jotka eivät todellisuudessa ole verrattavissa ja tätä vertausta käytetään perusteluna väitteeseen - ”perustutkimus on humanistisilla aloilla hyödyllistä, koska tämä luonnontieteellinen perustutkimusprojekti on tuottanut hyödyllisiä asioita”.

Virheellistä analogiaa käytetään tiederahoituskeskusteluissa aivan erityisesti humanististen alojen perustutkimuksen hyödyllisyyden perustelemissa, kun niitä perustellaan luonnontieteellisten alojen perustutkimuksen saavutuksilla. Nämä eivät selvästi ole kaksi toisiinsa vertautuvaa asiaa, jolloin kyseisellä argumentilla ei ole ollenkaan näyttöä, johon voisi viitata.

Veronmaksajien perusoikeuksiin kuuluu kysyä, minkä takia jotain rahoitetaan ja mitä sillä voidaan saada aikaan. Potentiaalin mittaamisessa turvaudutaan usein virheelliseen analogiaan, joten se on tunnistettava tehokkaasti.

Harhaanjohtava virhe

Harhaanjohtavalla virheellä tai *savusillillä* tarkoitetaan tilannetta, jossa toinen osapuoli pyrkii siirtämään keskustelun painopisteen pois ydinaiheesta käyttämällä irrelevanttiin tai muuten harhaanjohtavaan aiheeseen viittaamista. Kyseinen aihe ei liity ydinaiheeseen, joten sen ainoa tarkoitus on harhauttaa keskusteltu pois uomastaan - ”mitä mieltä olet tästä eri alan tutkimuksesta?”. Jos harhaanjohtavaan virheeseen tartutaan, ajaututaan keskustelussa sivuraiteille, eikä ydinkysymyksistä enää keskustella.

Päällimmäisenä tarkoituksena tahallisen harhaanjohtavan virheen käyttämisessä on hämmentää vastapuolta. Ydinkysymysten kannalta merkityksettömistä aiheista keskusteleminen estää keskustelun etenemisen mihinkään järkevään lopputulokseen ja tärkeät kysymykset jäävät käsittelemättä.

Harhaanjohtavan virheen havaitessaan keskustelun vastaanottavan osapuolen tulee pitää tiukasti keskustelu ydinkysymysten ympärillä ja jättää harhaanjohtava vihje huomiotta.

Ad ignorantiam (todisteiden puutteeseen vetoaminen)

Ad ignorantiamilla tarkoitetaan tilannetta, jossa toinen osapuoli vetoaa siihen, että asiasta ei ole riittävästi tietoa, joten asiaa ei voi osoittaa todeksi tai epätodeksi. Tämä johtaa keskustelun nopeasti umpikujaan, koska tämän argumentivirheen käyttäjä luo mielikuvan argumentin paikkansapitämättömyydestä tiedon puutteen vuoksi - ”et voi tietää, onko tällä tutkimuksella arvoa sadan vuoden päästä”. Ihmisillä on tiederahoituskeskusteluissa myös tapana vedota siihen, että nämä eivät voi kommentoida kriittisesti tai edes tarkastella mitään oman alansa ulkopuolista tutkimusta, sen tuloksia tai edes metodologiaa.

Tutkimustulosten hyödyllisyyttä ei välttämättä pysty heti mittaamaan, mutta niiden osalta tulisi kyetä osoittamaan se potentiaali, mihin ne voivat teoreettisesti vastata. Tietämättömyyteen vetoamisessa siirretään maalitytöitä niin pitkälle, että tutkimusten hyödyttömyyttä ei pysty toteamaan perustellusti koskaan. Rahoitusta kanavoidessa olisi kuitenkin perusteltua kanavoida veronmaksajien rahat järkevien tuottamuusmittareiden mukaisesti.

Väärä vastakkainasettelu

Väärä dilemma tai *väärä vastakkainasettelu* on tilanne, jossa kaksi asiaa esitellään virheellisesti toisilleen vaihtoehtoisina, vaikka vaihtoehtoja olisi useita - ”vaihtoehtoina on vain tieteen täysi vapaus tai poliittinen kontrolli”. Keskustelu siis pyritään harhauttamaan siihen, että ratkaisuja olisi vain kaksi, joista toinen on välttämätöntä valita.

Useimmiten tiederahoituksen kontekstissa väärä vastakkainasettelu liittyy tieteen poliittiseen ohjaukseen. Rahoituksen ohjaaminen on poliittinen päätös, mutta todellisuudessa rahoituksen vähentäminen tai katkaiseminen ei vaikuta tieteen vapauteen mitenkään - kaikkea on mahdollista tutkia, mutta ei veronmaksajien rahoilla. Tilanne ei siis ole se, että tiede on olemassa julkisen rahoituksen turvin tai vaihtoehtoisesti lakkaa olemasta, jos julkinen rahoitus lopetetaan.

TARKASTELUSSA RAHOITUSPÄÄTÖKSET

Syksyllä 2023 käyty keskustelu Suomen Akatemian rahoituskohteista

Nostin syksyllä 2023 systemaattisesti 32 Suomen Akatemian rahoittamaa hanketta esille. Tämä oli vastareaktio etenkin sille, että akateemiset ihmiset pyrkivät vaientamaan keskustelun häirintään vedoten. Hankekuvaukset hintoineen ovat julkista tietoa, ja jokaisella veronmaksajalla on oikeus tarkastella sitä, mihin hänen verorahojaan on käytetty.

Valitsin nostamani hankkeet erityisesti kolmesta eri syystä: hankekuvauksesta ilmenevän poliittisen motiivin, hankekuvauksen sisällön ala-arvoisuuden ja oletettavan hyödyllisyyden pohjalta. Esiin nostetuiksi hankkeiksi valikoitui etenkin sukupuolentutkimuksen kohteita. Niiden arvostelemisen sijaan jätin jokaiselle itselleen arvioitavaksi, miten kokee kunkin hankkeen.

Yleensä keskustelua pyritään rajoittamaan sen nojalla, että kyse on *yksittäisistä hankkeista*. Esittämäni kysymys kuitenkin kuuluu, että *kuinka monta hanketta tulee nostaa esiin, etteivät ne enää ole yksittäisiä hankkeita?*

Kuten aiemminkin, jätän myös tässä arvioinnin jokaiselle itselleen. Esittelen 31 nostamaani hanketta, ja jokainen voi itse muodostaa mielipiteensä siitä, olisiko näille tullut ohjata verorahoja yhteensä **12 497 153 euroa**.

Julktehdyn ulosteen politiikka kaupunkikuvassa, taiteessa ja bioetiikassa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Tutkimus keskittyy julkiseksi ja julkisesti tehtyyn ulosteeseen sekä sen herättämiin eettisiin, poliittisiin ja oikeudenmukaisuuskysymyksiin. Uloste on poliittista ja eettistä, koska se on kaikelle elämälle keskeistä ja ehdotonta. Tutkimuksen tarkoitus on kehittää ulosteen politiikkaa sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti seuraavasti: kartoittamalla ulosteen ja ulostamisen aistien määrittelemää politiikkaa ja etiikka, kehittämällä intestinaalisen (suolellisen) ja viskeraalisen (sisäelimellisen) kansalaisuuden käsitteitä, sekä analysoimalla vessaan pääsemiseen liittyviä epäkohtia ja julkisen ulostamisen yhteiskuntaluokkaan liittyviä ennakkoluuloja. Tutkimalla ulosteen ja ulostamisen ympärille asettuvia käytäntöjä ja asenteita hoivassa, julkisissa tiloissa ja taiteessa, tavoite on vähentää ulostamiseen liittyviä epätasa-arvoisuuksia, lisätä "likaiseen työhön" liittyvää arvostusta hoivavajeesta kärsivissä ikääntyvissä yhteiskunnissa sekä valjastaa ulosteen yhteiskuntakriittinen voima."

Hinta: 254 465 euroa

Afroeurooppalaisen liikkuvuuden poetiikka ranskankielisessä afrikkalaisessa kirjallisuudessa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Tutkimuksessa tarkastellaan ranskankielisen afrikkalaisen kirjallisuuden tapoja kuvata konkreettisia liikkuvuuden muotoja 1900-luvun puolivälistä tähän päivään. Konkreettisia arkipäivän liikkuvuuden kuvauksia luetaan erilaisia afroeurooppalaisen liikkuvuuden konteksteja vasten (opiskelijaliikkuvuus/matkailu/työ/rikollisuus/diasporiset kotiinpaluut/paperittomien siirtolaisten matkat). Tutkimus tuottaa uutta tietoa ranskankielisen afrikkalaisen kirjallisuuden liikkuvuuskuvauksista tavalla, joka kiinnittää huomiota liikkuvuuden temaattisen ja muodollisen esittämisen muutoksiin. Samalla tutkimus kehittää työkaluja liikkuvuuskuvauksen analysointiin kaunokirjallisuudessa. Tutkimushanke mahdollistaa Euroopassa liikkeellä olevien afrikkalaisten ymmärtämisen matkaajina/liikkuvina subjekteina, ei ainoastaan siirtolaisina. Lisäksi hanke korostaa Euroopan roolia postkoloniaalisena mantereena. Tutkimus uusintaa tiedettä yhdistelemällä liikkuvuustutkimusta kirjallisuudentutkimuksen menetelmiin."

Hinta: 438 874 euroa

Diagnoosina arkistokuume: historioitsijat, arkistot ja muuttuva keskiluokkainen kulttuuri n. 1840-1914

Hankkeen julkinen kuvaus: "Selvitän, kuinka historioitsijat käyttivät 1800-luvulla laajalle levinnyttä myyttiä sankarimaisesta arkistotutkijasta keinona puolustaa keskiluokkaisia arvoja. Yhdistämällä historiankirjoituksen historian, kulttuurihistorian, sukupuolihistorian ja arkistohistorian vastaan siihen, miten myytin avulla puolustettiin modernisaation uhkaamia perinteisiä käsityksiä sukupuolesta, akateemisesta ammattilaisuudesta sekä julkisuudesta. Arkistokuvauksia on tarkasteltu lähinnä historiografisessa kontekstissa, mutta lukemalla niitä laajemmin keskiluokkaisen kulttuurin ilmentyminä hankkeeni tarjoaa uudenlaisen tulkinnan siitä, miten kertomuksia ammatillisista käytänteistä hyödynnettiin kulttuuristen ja sosiaalisten arvojen puolustamisessa. Hankkeeni tapaustutkimuksena on espanjalaista Archivo general de Simancasia koskevat arkistokertomukset, sillä se oli arkisto, jonne moni olisi halunnut mennä, mutta vain harva uskaltanut sen etäisyyden ja kertomuksissa korostetun primitiivisyyden takia."

Hinta: 477 313 euroa (kolme erillistä rahoituspäätöstä)

Keho poliittisena sanastona - teot ja tapahtumat poliittisena ilmaisuna

Hankkeen julkinen kuvaus (muutettu kaikessa hiljaisuudessa alkuperäisestä syksyn 2023 jälkeen): "Hanke on tuottanut uutta tietoa kehollisuuden ja politiikan yhtymäkohdista sekä kehittänyt kokeellisia, kokemuksellisia tutkimusmenetelmiä, joilla näitä yhteyksiä voidaan tarkastella. Käsitteellisen keskustelun ohella hanke "Keho poliittisen sanastona" on tuottanut kansainvälisesti ainutlaatuista tietoa turvapaikkamenettelyn toiminnasta sekä tiedon muodostamisesta turvapaikkaprosessin aikana. Hankkeessa on laadullisten menetelmien ja kokeellisten tutkimusasetelmien myötä luotu myös uudenlaisia tapoja kommunikoida tutkimuksen tuloksia päätöksentekijöille, asiantuntijoille ja poliitikoille. Hanke on

painottanut hallinnan ja osallistumisen teemoja sekä analysoinut niiden arkisia muotoja. Tästä on syntynyt joukko tieteellisiä artikkeleja, laajalle yleisölle suunnattuja julkaisuja sekä tutkimusperustaisia ratkaisuja.”

Hankkeen julkinen kuvaus (ennen syksyä 2023): ”Tässä projektissa turvapaikanhakijan ja pakolaisen kehoa poliittisen ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen paikkana. Projektin lähtöoletuksena on, että puheen etuoikeuttaminen poliittisen ilmaisun kanavana vakiinnuttaa toiset identiteetit poliittisina ja vastaavasti poistaa toiset kehot politiikan piiristä. Siksi on välttämätöntä etsiä vaihtoehtoisia poliittisen ilmaisun keinoja. Tässä projektissa tarkastellaan kolmen erilaisen empiirisen esimerkin kautta turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kehoa poliittisten yhteyksien ja vastarinnan paikkoina. Haastattelujen, voimauttavan valokuvauksen sekä visuaalisen analyysin avulla projektissa etsitään vastausta kysymykseen, voidaanko pakolaisen/turvapaikanhakijan kehoa pitää poliittista potentiaalia omaavana tavalla, joka jää huomaamatta yhteisöissä, jotka voivat luottaa instituutioihinsa ja historiaansa.”

Hinta: 254 800 euroa

Sukupuolten ajallinen moniulotteisuus itäisen Afrikan historiassa: suullinen muistitieto, eletty ja peritty menneisyys sekä syvän menneisyyden jäljet kielessä

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Hankkeessani etsin uusia tapoja lukea ja kirjoittaa sukupuolen ja vallan pitkän aikavälin historiaa Afrikassa. Hanke myös kyseenalaistaa historiankirjoituksessa vallitsevan tavan kiinnittää sukupuoli kronologiseen ajankäsitteeseen. Nämä yksinkertaistetut kertomusmallit ovat rajoittaneet ymmärrystämme sukupuolten moninaisuudesta sekä Afrikan menneisyydessä että nykyisyydessä. Hanke yhdistää muistitietotutkimuksen ja sanojen historian tutkimuksen aineistoja ja metodeja. Tutkin eletyn historian suhdetta käsitteiden pitkän aikavälin historiaan, erityisesti itäisessä Afrikassa nykyisen Mosambikin, Malawin ja Tansanian alueella. Eri aikatasojen vertaileva tarkastelu mahdollistaa monitahoisempia kertomuksia sukupuolesta ja vallasta Afrikan historiassa.”

Hinta: 407 832 euroa

Tunteet, naisidentiteetit ja epänormatiivinen seksuaalisuus katolisen reformaation ajan Ranskassa

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Postdoc-tutkimuksen tavoite on valaista epänormatiivisen seksuaalisuuden merkitystä katolisten eliittipariisittarien uskonnollisissa kokemuksissa n. 1729–1710. Naisten toimijuuden ja identiteetin rakentumisesta sekä kehollisen yhteiskunnallisen tilan luomisesta analysoidaan tarkastelemalla naisten ”langenneille naisille” perustamia luostareita sekä naisten protoqueerejä hengellisiä harjoitteita. Tutkimus haastaa heteronormatiivisuutta ja pyrkii edistämään keskustelua tasa-arvosta myös omassa ajassamme. Lähteinä käytetään hallinnollista arkistomateriaalia, kirjeenvaihtoa, hengellisiä elämäkertoja sekä hagiografiaa, joita lähestytään kvalitatiivisesti ja kriittisesti lähilukua harjoittaen. Keskeisiä tutkimusta ohjaavia käsitteitä ovat eletty uskonto, tunteet (erityisesti

myötätunto) ja tunneregiimit sekä protoqueer. Tutkimus toteutetaan Suomen Akatemian Kokemuksen historian huippuyksikössä Tampereen yliopistossa.”

Hinta: 256 000 euroa

LGBTQI+- ja katutason byrokraatit: motiivien, väkivallan ja kollektiivisen edunvalvontamahdollisuuksien arviointi Itä-Afrikassa

Hankkeen julkinen kuvaus: Ei julkista kuvausta. Ulkoministeriön rahoittama.

Hinta: 574 182 euroa

Lumoutuminen nuorten teknologisoituneessa kaupunkitilassa: kohtaamisia, erontekoa ja politiikan mahdollisuuksia post-sosiaalisessa kaupungissa

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Hanke tuottaa teoreettisia avauksia kiihtyneen teknologisaation vaikutuksista politiikan kehkeytymiseen nuorten urbaaneissa kohtaamisissa. Käsitteellistä kehitystyötä tehdään tiedettä ja taidetta yhdistelevän osallistavan tutkimuksen menetelmin testaamalla lumoutumisen mahdollisuuksia kaupunkitilassa. Hetki eroaa olennaisesti viihteen tuottamasta hurmiosta: tapahtuman affektiivinen voima nyrjättää hetkellisesti paikoiltaan maailmaa rakentavat suhteet. Lumoutuminen tuo mukanaan vahvan tunteen siitä, että asiat voisivat olla perustavanlaatuisesti toisin: se avaa tilaa politiikalle. Nykynuoret elävät post-sosiaalisen kaupungin maantiedettä, jossa tekniset laitteet ottavat osaa kohtaamisten kehkeytymiseen. Tämä ihmiskehojen ja teknologian sommitelma on mullistanut sen, miten nuorten toimijuus kaupungissa rakentuu. Tutkimus kysyy: ”Jättävätkö kaupallisten käyttöliittymien ruokkima tempo ja jatkuva uteliaisuus tilaa politiikalle eli lumoutumisessa keskeiselle ’epäröinnin hetkelle’?”

Hinta: 499 323 euroa

Räppäävät naiset Suomessa. Hiphop-feminismin, sukupuolen, rodun ja valkoisuuden monimodaalinen rakentuminen

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Suomalaisiin räppääviin naisiin keskittyvässä hankkeessa analysoidaan feminismiä, sukupuolen, rodun ja valkoisuuden merkityksiä artisti-identiteettien ja ilmaisun rakentumiselle. Hanke tuottaa uutta tietoa siitä, miten naiset raivaavat tilaa feminismin avulla heteroseksistisessä ja miesvaltaisessa hiphop-genressä, sekä miten eri tavoin valkoiset ja ei-valkoiset naisartistit neuvottelevat erilaisista rotuun ja sukupuoleen liittyvistä normeista suhteessa suomalaiseen ja kansainväliseen hiphop-kulttuuriin. Laajempaan kontekstiin toimii viimeaikainen feministisen räpin aalto ja sen yhteys tasa-arvokeskustelun globaaliin valtavirtaistumiseen. Tutkimuksen aineisto koostuu musiikista ja musiikkivideoista, osallistuvasta havainnoinnista konserteissa, sekä artistihaastattelusta. Monitieteinen hanke nojaa hiphop-feminismin teoriaan, kriittiseen rodun ja valkoisuuden tutkimukseen, sukupuolentutkimukseen, audiovisuaaliseen populaarimusiikintutkimukseen, etnografiaan sekä diskurssianalyysiin.”

Hinta: 207 072 euroa

Sukupuoli renessanssin ja varhaismodernin ajan filosofiassa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Hankkeemme tutkii renessanssissa ja varhaismodernilla aikakaudella naisten puolustamiseksi esitettyjä filosofisia argumentteja. Yleinen hypoteesimme on, että nämä argumentit muodostavat johdonmukaisen tradition 1400-luvulta aina 1700-luvulle. Jäljitämme argumenttien muodostamaa jatkumoa käsitteellisen analyysin keinoin. Lähtöoletuksemme mukaan siitä huolimatta, että argumenttien luonne, keskeiset ominaisuudet ja esimerkiksi metafysiikkaan viittaavat esioletukset ajan myötä muuttuvat, argumentaation feministinen aspekti muodostaa jatkumon. Testaamme jatkumohypoteesia neljään aihealueeseen jakautuvilla tutkimuskysymyksillä. Näistä ensimmäinen koskee kasvatusta ja sen suhdetta synnynnäisiin ominaisuuksiin, toinen väitteitä paremmuudesta tai tasa-arvosta sukupuolten välillä, kolmas mielen ja ruumiin suhdetta, ja neljäs kysymystä poliittisesta vallankäytöstä. Onnistuessaan hanke valaisee varhaista feminististä argumentaatiota sekä sen asemaa filosofian historian kontekstissa."

Hinta: 496 202 euroa

Affektiivinen aktivismi: queer- ja transmaailmojen luomisen paikat

Hankkeen julkinen kuvaus: "Projektimme tutkii tapoja, joilla queer- ja transaktivistit ottavat itselleen tilaa ja luovat uusia maailmoja. Monitieteinen lähestymistapamme affektiiviseen aktivismiin tuottaa ainutlaatuisia haastatteluaineistoa ja innovatiivista analyysiä aktivistien tekojen, strategioiden ja tulevaisuudenvisioiden affektiivisista asetelmista. Näin projektimme osallistuu tieteellisiin keskusteluihin erityisesti affektien merkityksestä queer- ja transaktivismissä sekä tämän aktivismin roolista yhteiskunnallisessa muutoksessa, joka on käynnissä evankelisluterilaisessa kirkossa, muistiorganisaatioissa, taiteessa ja alakulttuuristen yhteisöjen rakentamisessa. Tuloksemme tarjoavat käsitteellisiä ja käytännöllisiä itsereflektion työkaluja, joista on suoraa hyötyä tutkimukseemme osallistuville yhteisöille. Tampereen yliopistossa toteutettu tieteellinen tutkimus queer- ja transtutkimuksen kentällä on ratkaisevan tärkeää myös julkiselle keskustelulle queer- ja transihmisten elämistä ja elinmahdollisuuksista."

Hinta: 500 000 euroa

Kehollisten kohtaamisten politiikka turvapaikan hakemisessa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Tutkimus koskee pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kehollisia kohtaamisia maahanmuuttoregiimiin ja vastaanottavan yhteiskunnan kanssa. Hankkeessa on kolme osaa: Euroopan Unionin ja Suomen turvapaikkapolitiikan analyysi, turvapaikkapuhutteluun sisältyvien kehollisten kohtaamisten tutkimus, sekä arjen tilanteisiin liittyvän henkilönä kohdatuksi tulemisen etnografinen tutkimus. Keskeisenä tavoitteena on tutkia pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden poliittiseen läsnäoloon perustuvaa toimijuutta suhteessa esineellistäviin politiikkatoimiin ja yhteiskunnallisiin käsityksiin. Teoreettinen perusta rakentuu filosofisesta antropologiasta, jossa kehollisuus ymmärretään sekä elettyinä että objektiivisena olemassa olemisen muotona. Tarkastelemme

myös kehollisuuden mahdollisuuksia toimia rajapintana yhteiskunnallisessa vuoropuhelussa. Tutkimuksessa tuotettu tieto lisää ymmärrystä turvapaikka- ja pakolaispolitiikan dynamiikoista.”

Hinta: 496 202 euroa

Queer-siirtolaisten vastaanottamisen ja kohtaamisen poliittinen maantiede

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Tässä projektissa lähestytään pohjoismaisia LGBTQ -organisaatioita ja -tiloja kohtaamisen paikkoina, joissa siirtolaisten integraatio-politiikasta neuvotellaan ja kiistellään. Siinä tutkitaan niitä kohtaamisen paikkoja, joiden kautta siirtolaisten poliittiset subjektiviteetit ilmaantuvat ja muuttuvat sekä sitä, miten queer-tilat toimivat poliittisen osallistumisen ja vastaanoton paikkoina queer-siirtolaisille. Projektin perustuu pohjoismaisten LGBTQ-organisaatioiden haastatteluihin, sekä etnografisiin tapaustutkimuksiin ja osallistavaan valokuvaprojektiin Helsingissä ja Kööpenhaminassa. Näin on tarkoitus osallistua käynnissä olevaan akateemiseen keskusteluun koskien queer-siirtolaisia ja kohtaamisen maantiedettä, kuten myös valaista pohjoismaisten LGBTQ-tilojen muutosta niin kutsutun ’siirtolaiskriisin’ ja jatkuvasti elyvän rasistisen, nationalistisen ja populistisen politiikan keskellä.”

Hinta: 589 497 euroa (kolme rahoituspäätöstä)

Myötätuntoisen kaupunkisuunnittelun rajat ja mahdollisuudet

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Tässä projektissa tutkitaan tapoja, joilla kaupungit kasvavassa määrin sitoutuvat myötätuntoisuuden politiikkaan. Projektissa keskitytään etenkin siihen, voiko tämänkaltaisen sitoutuminen tuottaa maahanmuuttajille, sekä muille vähemmistöille oikeudenmukaisempia ja osallistavampia kaupunkia. Aihetta lähestytään kolmen tapaustutkimuksen kautta (Louisville, Leeds ja Helsinki), haastatteleamalla niin paikallisia viranomaisia ja myötätuntoisuuden puolestapuhujia kuin aktivisteja. Lisäksi haastatellaan avaintoimijoita myötätuntoisten kaupunkien ylikansallisissa verkostoissa sekä analysoidaan materiaaleja, joita nämä verkostot tuottavat ja joihin ne toisaalta viittaavat. Näin projektissa osallistutaan käytäntöjen liikkumista tutkiviin ja poliittisuutta teoretisoiviin keskusteluihin maantieteessä ja kaupunkitutkimuksessa, sekä tarjotaan näkökulmia kaupunkisuunnittelijoille ja päättäjille siitä miten ulossulkematon ja oikeudenmukaisempi kaupunki voi toimia.”

Hinta: 259 515 euroa (kaksi rahoituspäätöstä)

Oma luokkahuone: naisoletetut pianonsoitonopettajat, intersektionaalisuus ja musiikkielämän sukupuolittuneet valtarakenteet Helsingissä ja Tallinnassa 1861–1924

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Tässä projektissa tutkitaan naisia pianonsoiton opettajina Helsingissä ja Tallinnassa vuosina 1861–1924. Vaikka näissä monikielisissä kaupungeissa toimi satoja merkittäviä pianopedagoginaisia, he ovat jääneet historiankirjoituksen marginaaleihin. Analysoimalla piano-opettajien

sosiaalista asemaa ja heidän kokemaansa syrjintää hanke haastaa musiikin historian miesvoittoisia kaanoneita. Projektissa ei keskitytä kahdenvälisiin Suomi–Viro-suhteisiin vaan tarkastellaan kumpaakin kohdekaupunkia Suomenlahden alueen ja Venäjän keisarikunnan viitekehyksissä. Näin hanke purkaa musiikin historian nationalistisia myyttejä. Lisäksi projektissa kehitetään uusi intersektionaalinen, historialliseen sosiologiaan, feministiseen musiikkitieteeseen sekä uusiin imperialismiin historioihin pohjautuva lähestymistapa naismuusikoiden tutkimukseen. Tämä teoreettinen avaus ei ole hyödyksi vain historioitsijoille, vaan se on sovellettavissa epätasa-arvon tarkastelemiseen myös nykyajan musiikkielämässä.”

Hinta: 231 072 euroa

Medioitunut feminismi nyky-Venäjällä

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Hankkeen tavoitteena on tuottaa uutta ymmärrystä feminististen mediadiskurssien merkityksistä, vastaanotosta ja yhteiskunnallisesta potentiaalista nyky-Venäjällä. Tutkimusnäkökulmassamme yhdistyvät jälkisosialistissa yhteiskunnissa vaikuttava tasa-arvon ideologinen perintö, populaarikulttuurin (post-)feministiset naiseuden esitykset ja ruohonjuuritason some-aktivismi, jotka tuottavat jännitteisen feministisen representaation, identifiikaation ja toimijuuden kentän. Analyysi perustuu laajalle media-aineistolle, joka kerätään kansallisilta TV-kanavilta, verkkojulkaisuista ja sosiaalisesta mediasta sekä kolmella eri paikkakunnalla tehtäville fokusryhmähaastatteluille. Yhdistämällä kulttuurin-, median tutkimuksen ja sosiologian menetelmiä hanke tuottaa uutta empiiristä tietoa feminismiin moniulotteisesta medioitumisesta nyky-Venäjällä, edistää feminismiin käsitteellistä tarkastelua länsimaista teorianmuodostusta laajemmalle ja tarjoaa tiedollisia työkaluja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.”

Hinta: 479 081 euroa

Kehon ja äänen politiikan esityksiä Pohjoismaisten indiepop-naismuusikkojen musiikkivideoissa

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Tutkimusprojekti tutkii äänen ja kehon politiikkaa Pohjoismaisten nykynaismuusikoiden indiepop-musiikkivideoissa populaarimusiikin, sukupuolen ja median tutkimuksen kautta. Projektissa selvitetään, kuinka kehopoliittiset teemat ovat esillä populaarikulttuurissa, ja kuinka ne vaikuttavat toisiinsa. Uusia näkökulmia tuodaan jatkuvasti muuttuvaan suhteeseen politiikan (ekologinen kriisi, syrjintä ja hyväksikäyttö) ja musiikin, kehon ja populaarikulttuurin välillä. Tutkimus keskittyy Pohjoismaisiin nais-indie-pop-muusikoihin, jotka ovat nousemassa ennen näkemättömään asemaan paikallisessa ja globaalissa musiikkikentässä, ja vuosina 2015-2019 tehtyihin yhdeksään musiikkivideoon, joissa kehopoliittikkaa käsitellään kehoposiitiivisuuden, kurittoman feminiinisuuden, ekofeminismin ja posthumanismin kautta. Projekti selvittää naismuusikoiden nykysuosiota sekä heidän taiteensa poliittisuutta.”

Hinta: 208 834 euroa

Transitiopolkuja naisten osallisuuteen Nepalin muuttuvassa musiikkikulttuurissa (amplifyHer)

Hankkeen julkinen kuvaus: "Kestävän kehityksen poliittiset suositukset painottavat sekä perinteen säilyttämistä että naisten koulutusta ja osallisuutta julkisessa elämässä. Tutkimusta on vain vähän siitä, miten näitä suosituksia toteutetaan musiikkiperinteissä, joissa sukupuolinen epätasa-arvo on räikeää ja joissa musiikin esittäminen leimaa naiset sosiaalisesti. Tämä poikkitieteellinen hanke kehittää systeemistä ymmärrystä sukupuolisen tasa-arvon edistämiseksi Nepalin kontekstissa, jossa rituaalit ja festivaalit ylläpitävät patriarkaalisia musiikillisia käytäntöjä ja jossa tytöt ja naiset puuttuvat alan koulutuksesta ja ammasteista. Hankkeessa tutkitaan naisten ja tyttöjen musiikin esittämisen politiikkaa sekä kehitetään interventioita ja transitiovaiheen johtajuutta julkista pedagogiikkaa hyödyntäen. Tasa-arvoisempaan ja kestävämpään yhteiskuntaan tähtäävä tutkimus sijoittuu Taideyliopiston Sibelius-Akatemiaan ja toteutetaan yhdessä Kathmandun yliopiston sekä Echoes in the Valley -organisaation kanssa."

Hinta: 594 794 euroa

Työväenluokkaisen mieheyden hybridisoituminen tietoistuvassa koneteollisuustyössä

Hankkeen julkinen kuvaus: "Etnografisesti viritetyssä tutkimushankkeessa tarkastellaan työväenluokkaisen mieheyden rakentumista ja muutosta tietoistuvan koneteollisuustyön vaatimuksissa ja käytännöissä. Teollisuustyön tietoistumisen taustalla on laajempi kapitalistisen järjestelmän muutos, jossa taloudellisen arvon tuottaminen perustuu korostuneesti ihmisten kognitiivisten, affektiivisten ja kommunikatiivisten kapasiteettien hyödyntämiselle. Tutkimus kysyy, millaisia muotoja työväenluokkainen mieheys saa tilanteessa, jossa tuotannon työntekijöiltä vaaditaan yhä enemmän paitsi keskiluokkaisia ongelmanratkaisutaitoja ja itsensä kehittämistä myös naistapaisia yhteistyötaitoja. Tutkimushankkeen tavoitteena on tuottaa uusia käsitteellisiä välineitä työelämä- ja miestutkimuksen sukupuoli- ja luokka-analyysiin sekä viedä eteenpäin mieheyden muutoksista ja jatkuvuuksista käytävää keskustelua. Tutkimus pyrkii erityisesti päivittämään, tarkentamaan ja monipuolistamaan luokkaperustaisista mieheyksistä käytävää keskustelua."

Hinta: 239 808 euroa

Uusmaterialismi, feminismi ja paikallisuus

Hankkeen julkinen kuvaus: "Hankkeen tavoitteena oli paikallistaa feministisiä uusmaterialismeja etnografisten tutkimusmenetelmien avulla. Tätä tavoitetta toteutettiin osatutkimusten avulla, joissa käsiteltiin käsityöpiirejä, värityskäytännöissä, musiikin tekemistä musiikkileikkikouluissa ja sukupuolen moninaisuutta sekä elokuvien katsomista. Merkittävimpänä tuloksena hanke tuotti ymmärryksen siitä, että intersektionaalisten tarkastelutapojen rikastaminen uusmaterialistisilla lähestymistavoilla on välttämätöntä, jotta yhteiskuntamme keskeisiin kipupisteisiin ja valtasuhteisiin voidaan tarttua tutkimuksen avulla tehokkaasti."

Hinta: 480 000 euroa

Väkivallan ja hoivan kietoutumat: hyödykeraja-alueiden ja 'vihreän elämän' feministinen analyysi

Hankkeen julkinen kuvaus: "Voimmeko pelastaa maailman elämällä vihreästi? Tarve muuttaa elämäntapoja kasvaa vihreän siirtymän tavoitteiden myötä. Samanaikaisesti uudet vihreät hyödykeraja-alueet syventävät epätasa-arvoa. Niillä on myös suuria vaikutuksia ympäristölle, ihmisten toimeentulolle sekä ihmisten ja muiden elollisten olentojen vuorovaikutukselle. Sisalkuidut ja taatelit ovat uusia hyödykeraja-alueita vihreän elämäntavan ja kestävä kehityksen ratkaisuiksi. Tutkimme miten raja-alueet tuottavat väkivallan ja hoivan kietoutumia. Tutkimusprojektimme tuo uudella tavalla yhteen 3 hyödykeraja-alueiden verkoston toimijaa: tutkimme yhtäaikaaisesti viljelijöitä, lisäarvon tuottajia ja digitaalisia alustoja. Feministisen poliittisen ekologian näkökulma – huomion kohdistaminen ihmisten ja ei-ihmisten välisiin suhteisiin, ruumiillisten tarve-hoiva -suhteisiin ja hierarkioihin – tuottaa uutta teoreettista ja empiiristä tietoa "vihreän elämäntavan" seurauksista ja näkymättömästä hinnasta."

Hinta: 497 779 euroa

Rodun ilmeneminen kaupunkitilassa: Paikallisten asukkaiden kokemuksia Bordeauxista, Helsingistä ja Rotterdamista

Hankkeen julkinen kuvaus: "Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, missä ja miten "rotu" ilmenee kaupunkitilassa. Kaupunkien tarkastelu mahdollistaa "rodun" ilmenemisen tutkimisen mikrotasolla. "Rodun" ilmeneminen kaupungeissa on tärkeä tutkimusaihe, sillä "rodun" käsite on usein tabu ja sen sijaan käytetään sellaisia termejä kuten "kulttuuri", "etnisyys" tai "uskonto". Tässä projektissa keskitytään Helsinkiin, Rotterdamiin ja Bordeauxiin. Projektin edistää "rodun" ja rasmin tutkimusta Euroopassa. Osallistujien tehtävänä on valokuvata sellaisia kaupunkimaisemia ja -tiloja, jotka he kokevat sisältävän "rodullisia" merkityksiä. Näitä merkityksiä avataan syvemmin yksilöhaastatteluissa. Tutkimus tuo tärkeää tietoa ajatellen tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä kaupungeissa."

Hinta: 447 650 euroa

Sanasta kuvaksi - Sarjakuvasopimukset sosiaalihuollossa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Tutkimusryhmämme tarkastelee monitieteisesti, miten sosiaalihuollon asiakirjojen ymmärrettävyyttä voisi parantaa hyödyntämällä sarjakuvan keinoja. Asiakkaiden on joskus vaikea ymmärtää virallisia asiakirjoja, koska kieli on monimutkaista vieraiden termien tai täsmällisyyden tavoittelun takia. Väärinymmärrysten vuoksi ihmiset eivät saa heille kuuluvia sosiaalisia oikeuksia. Hankkeemme Graphic Justice - Comic Contracts in Social Welfare (Kuvasta sanaksi - Sarjakuvasopimukset sosiaalihuollossa) tarttuu tähän ongelmaan tarkastelemalla, voiko visuaalinen asiakirja olla oikeudellisesti pätevä ja parantaako visuaalinen muoto asiakirjan ymmärrettävyyttä ja asiakkaan oikeudenmukaisuuden kokemusta."

Hinta: 480 000 euroa

Kokemuksellinen kipu ja kehollisuus brittiläisessä maailmassa 1600-1900

Hankkeen julkinen kuvaus: "Helsingin yliopistossa toteutettava projekti tutkii kipua kehollisena kokemuksena 1600-1800-lukujen angloamerikkalaisessa maailmassa. Kivun historiaa on toistaiseksi tutkittu pääasiassa kulttuuris-sosiaalisena konstruktiona eikä yksilöllisenä kokemuksena erityisesti kokemushistoriaan liittyvien metodologisten haasteiden takia. Projekti pyrkii vastaamaan näihin haasteisiin yhdistämällä viimeaikaisia mikro- ja tieteenhistorian menetelmiä monitieteisesti affektiteoriaan ja tällä tavoin paitsi kirjoittamaan kivun historiaa uudenlaisesta näkökulmasta myös edistämään kokemushistorian metodologiaa. Affektiivisen tulkinnan kautta projekti myös haastaa kivun historiassa perinteen kehon ja mielen kahtiajaon. Autobiografisten ja lääketieteellisten lähteiden kautta projekti nostaa esiin erityisesti aiemmin vähän tutkittuja naisten, lasten, köyhien ja vähemmistöjen kipukokemuksia; tämä edesauttaa nykypäivään peiryttyneiden epätasa-arvoistavien valtarakenteiden purkamista kivun hoidossa."

Hinta: 499 497 euroa

Kehot sodassa, kehot tanssissa: Rytm, performanssi ja tunteet suomalaisessa sotilaskoulutuksessa ja pakolaisleirien capoeira-harjoittelussa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Tutkimushanke "Kehot sodassa, kehot tanssissa: Rytm, performanssi ja tunteet suomalaisessa sotilaskoulutuksessa ja pakolaisleirien capoeira-harjoittelussa" tutkii militarisoitumisen, kehon liikkeen ja sosiaalisten tunteiden välisiä yhteyksiä. Tutkimuksessa selvitetään sitä, miten ko-reografia, rytm ja synkroninen kehon liike vaikuttaa myötätuntoon, häpeään ja ylpeyden tunteisiin suomalaisessa sotilaallisessa kriisinhallintakoulutuksessa ja capoeira-harjoittelussa pakolaisleireillä. Hanke tutkii havainnoinnin ja haastattelujen kautta sitä, miten kollektiivinen motorinen liike vaikuttaa sodan koskettamien ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunteisiin. Analysoimalla kehon, aivojen ja yhteiskunnan kytköksiä, tutkimushanke edistää erityistä liikkeen politiikan tutkimusta. Yhteiskunnallinen tavoite on lisätä tietoa militarisoitumiseen liittyvistä kehollisista ja tunnepohjaisista kokemuksista sekä kehittää kestäviä käytäntöjä ja pedagogioita kehon liikkeen kanssa työskenteleville."

Hinta: 245 573 euroa

Globaaleja visioita verkostoitumalla: Interkulttuurisen musiikinopettajakoulutuksen kehittämistutkimus Suomessa, Israelissa ja Nepalissa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Hanke tarkasteli, miten musiikin opettajat voisivat huomioida paremmin kulttuurisen moninaisuuden kompleksisissa, muuttuvissa sosiaalisissa olosuhteissa. Kolmen instituution välisessä interkulttuurisessa tutkimuksessa tutkijat ja musiikin opettajankouluttajat Suomessa, Israelissa ja Nepalissa visioivat yhdessä dynamisempaa globaalia, sosiaalisesti oikeudenmukaista ja inklusiivista musiikkikasvatusta. Tutkimus osoitti, että jotkut alalla aiemmin

huomiotta jääneet diversiteetin kategoriat, kuten sukupuoli, kasti ja uskonto sekä näiden intersektionaaliset yhdistelmät, voivat olla olennaisia paikallisissa ja globaaleissa visioissa. Lisäksi tulosten mukaan musiikilliset hybridit voivat olla ainoa keino häivyttää ulossulkevia sukupuoleen, kastiin tai uskontoon liittyviä rajoituksia. Hanke täydentää merkittävästi alalla yleistä angloamerikkalaista monikulttuurisuusajattelua, jossa pääasialliset eronteot koskevat musiikikiperintettä, rotua ja etnisyyttä.”

Hinta: 600 000 euroa

Konkreettien utopioiden pedagogiikka: Nuorten toimijuus ja ilmastoaktivismi opetuksessa

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Tutkimushankkeen tavoitteena on tutkia ja kehittää yläkoulujen ja lukioiden pedagogisia keinoja vastata nuorten ilmastoahdistukseen sekä tukea nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta ja toimia kestävän tulevaisuuden hyväksi. Hankkeessa tutkitaan myös nuorten toimijuuden kehittymistä ja sen reunaehtoja. Tutkimus toteutetaan yhteistyössä opettajien, kansalaisjärjestöjen sekä nuorten ilmastoaktivistien kanssa. Opettajat toteuttavat tutkijan ja kansalaisjärjestöjen tukemina ilmastoaktivismia ja kestävää kehitystä käsittelevän kurssin.”

Hinta: 264 783 euroa (kaksi eri rahoituspäätöstä)

Juoksun affektiiviset maisemat

Hankkeen julkinen kuvaus: ”Polkujuoksu on kasvattamassa nopeasti suosiota ympäri maailman. Mutta miksi ihmiset juoksevat poluilla, mitä he saavat siitä? Miten he kokevat ympäristön juostessaan? Näihin kysymyksiin vastaaminen on olennaista, jotta ymmärtäisimme kuinka liikunta, viherympäristöt ja henkinen ja fyysinen hyvinvointi nivoutuvat toisiinsa. Aiempi tutkimus kertoo jo vakuuttavasti, että liikunta viherympäristöissä on terveyden ja hyvinvoinnin kannalta myönteistä. Aiempi tutkimus on kuitenkin ollut pääasiassa kyselyihin, mittauksiin ja koeasetelmiin perustuvaa, ja sen avulla ei olla päästy kiinni päivittäisiin kokemuksiin liikunnasta viherympäristöissä. Siksi tässä tutkimuksessa tarkastellaan polkujuoksua keuhollisena, aistien välittämänä käytäntönä, jonka kautta muodostuu ja ylläpidetään affektiivisia vuorovaikutussuhteita kehon, itsen ja ympäristön välillä.”

Hinta: 270 103 euroa (kaksi eri rahoituspäätöstä)

Painavat tunteet: ruumiinkuva, affektiivinen katsojuus ja feministisen etnografian mahdollisuudet

Hankkeen julkinen kuvaus: ”ainavat tunteet -tutkimus kysyi, miten tutkia mediakuvastojen ja ruumiinkuvan eli kehollisen itseymmärryksen suhdetta ilman psykologisessa ruumiinkuvatutkimuksessa yleistä oletusta, että nämä suhteet olisivat mitattavissa. Tutkimuksessa osoitettiin feministisen filosofian ja media-etnografian, affektiteorian ja queer-teorian välineiden avulla, että mediakuvastojen ja ruumiinkuvan suhde on ymmärrettävä paljon aiempaa monimutkaisempaa. Kolmivuotisesta projektista käytettiin kaksi vuotta, joiden aikana tutkittiin

1) ruotsalaisten opiskelijoiden tulkintoja omista tunnereaktioistaan elokuvaan Precious (2012), 2) muistitietoaineistoa suomalaisten kohtaamisista pornografian kanssa (yhteistyössä SKS:n kanssa) sekä 3) "trigger warning" -keskustelua, joka käsittelee median kehollisia vaikutuksia. Tutkimus kyseenalaisti ruumiinkuvatutkimuksen nykykenttää ja mediakatsojuuden ajattelua perusteellisesti niin tieteessä kuin julkisuudessaakin."

Hinta: 160 657 euroa

Muuttuvat diasporat ja kansat. Tutkimus tavoista esittää afrikkalaisten diasporayhteisöjä ja kulttuureita museoissa ja näyttelyissä eri maissa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Etnografinen tutkimukseni tarkastelee niitä muutoksia, joita viime vuosikymmenten aikana tapahtunut muuttoliike Afrikasta on aiheuttanut niin muuttoliikkeiden kohteena olevissa maissa kuin myös afrikkalaisten diasporayhteisöissä ja -kulttureissa. Tutkin paikallisten diasporayhteisöjen muotoutumista ja muuttamista yhden tapaustutkimuksen - afrikkalaisia suomessa käsittelevän toimintatutkimukseni osana tuotettavan näyttelyhankkeen kautta sekä tutkimalla sitä, miten afrikkalaisten diasporaa kuvataan museoissa ja näyttelyissä eri maissa. Asetelma mahdollistaa myös globaalien muutosten tarkastelun."

Hinta: 486 244 euroa (neljä eri rahoituspäätöstä)

Seuraeläimet affektiivisessä käänteessä: ihmisen ja hevosen suhteen uudet muodot nykykulttuurissa

Hankkeen julkinen kuvaus: "Monitieteisessä tutkimushankkeessa tarkasteltiin ihmisen ja eläimen, erityisesti hevosen, affektiivista suhdetta kulttuurisissa teksteissä, sosiaalisissa käytännöissä ja (eläin)politiikassa. Hankkeen tulokset on julkaistu pääosin referoidussa julkaisusarjoissa ja niitä on välitetty myös laajemmalle yleisölle. Eläinsuhde avautuu julkaisussa kolmen teeman kautta: (i) affektiivisuus suhteessa ruumiillisuuteen sekä sentimentaalisuuteen (muun muassa hevosen ja ratsastajan suhde), (ii) eläinten kohtaamisiin liittyvä eettisyys, poliittisuus ja eläimen hyvinvointi (mm. yksilövastuu eläimestä sekä yhteiskunnallinen ja lainsäädännöllinen vastuu) ja (iii) kansakunta, tila ja postkolonialismi eläinperformansseissa (eläimen esittäminen ja eläinten rooli liikkuvuuden, globalisaation ja kansakunnan diskursseissa). Eläinsuhteen tutkimuksen merkittävyys pohjautuu niin eläinten läsnäololle arjessa kuin niiden käytölle ja kohtelulle yhteiskunnassa että eläimen esittämisen politiikoille."

Hinta: 600 001 euroa

Loppuraportit

Olen pyytänyt tietopyynnöllä joidenkin esiin nostamieni hankkeiden loppuraportteja. Loppuraporteissa tehdään hankkeiden osalta yhteenvedot siitä, mitä hankkeella ollaan saatu aikaan. Tämän kaltaisia mittareita ovat esimerkiksi yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus, mutta ensi kädessä tieteellisiä hankkei-

ta arvioidaan niiden *tieteellisten saavutusten* perusteella.

Tällaisia ovat esimerkiksi artikkelit tieteellisissä julkaisuissa. Julkaisuissa kerrotaan uusista tutkimustuloksista tai keskustellaan erinäisistä tieteenalan liittyvistä kysymyksistä, joita ovat esimerkiksi metodologiset kysymykset. Tieteellisten julkaisujen luokkia ovat *vertaisarvioidut artikkelit*, *vertaisarvioimattomat tieteelliset kirjoitukset* ja *tieteelliset kirjat*.

Tieteellisissä julkaisuissa pyritään käyttämään vertaisarviointia, joissa tyypillisesti artikkelin laatua ja tieteellisiä ansioita on arvioimassa useampi saman alan tutkija. Vertaisarviointiprosessissa annetaan kommentteja esimerkiksi artikkelin vahvuuksista, parannusehdotuksista ja huomautetaan virheistä, puutteista ja virhetulkintoista. Julkaisun toimittajalle toimitetaan erilliset lausunnot jokaisen arvioijan toimesta, ja toimittaja päättää, hyväksytäänkö vai hylätäänkö artikkeli. Tieteellisten julkaisujen laatua arvioidaan eri tavoin, joista tässä tekstissä käytetään *JUFO-luokitusta* ja *vaikuttavuuskerrointa* (*impact factor*).

Suomessa Julkaisufoorumi jaottelee julkaisuja laadunarvioinnin tueksi. Julkaisut saavat arvosanan väliltä 0-4, joka kuvaa julkaisun laatua seuraavasti:

- 0 ei täytä tason 1 vaatimuksia
- 1 on perustaso
- 2 on johtava taso
- 3 on korkein taso

Vaikuttavuuskerroin taas kertoo miten monesti keskimäärin lehden kahden edeltävän vuoden aikana julkaisemiin artikkeleihin on viitattu Web of Science-tietokantaan kuuluvissa lehdissä lehden IF-arvon laskentavuotena julkaistuissa artikkeleissa. Artikkelien määrään ei lasketa pääkirjoituksia, haastatteluja, mielihopekirjoituksia tai uutisia, vaan pelkästään varsinaiset artikkelit ja review-artikkelit. Viittausten kokonaislukumäärään lasketaan kaikki lehden saamat viittaukset. Vaikuttavuuskerroin lähtee nolasta ylöspäin, ja karkeasti vaikuttavuuskertoimeltaan 3 olevaa julkaisua pidetään hyvänä ja vaikuttavuuskertoimeltaan 10 olevaa julkaisua erinomaisena. Keskimäärin vaikuttavuuskerroin on alle 1.

Tässä tekstissä Suomen Akatemian rahoittamien hankkeiden loppuraporteista löytyvät artikkelit arvioidaan molempien tapojen, sekä JUFO-kertoimen että vaikuttavuuskertoimen, avulla.

Tätä osiota varten käsitellään kuutta loppuraporttia. Tietopyyntö tehtiin myös seitsemännestä (Juoksun affektiiviset maisemat), mutta sitä ei syystä tai toisesta löytynyt siitä huolimatta, että sen pitäisi olla olemassa - ja asiaan ei Suomen Akatemian puolelta koskaan palattu. Käsiteltävät loppuraportit ovat:

- Uusmaterialismi, feminismi ja paikallisuus
- Painavat tunteet: ruumiinkuva, affektiivinen katsoisuus ja feministisen etnografian mahdollisuudet

- Keho poliittisena sanastona - teot ja tapahtumat poliittisena ilmaisuna
- Myötätuntoisen kaupunkisuunnittelun rajat ja mahdollisuudet
- Kehot sodassa, kehot tanssissa: Rytmi, performanssi ja tunteet suomalaisessa sotilaskoulutuksessa ja pakolaisleirien capoeira-harjoittelussa
- Globaaleja visioita verkostoitumalla: Interkulttuurisen musiikinopettaja-koulutuksen kehittämistutkimus Suomessa, Israelissa ja Nepalissa

Uusmaterialismi, feminismi ja paikallisuus

Turun yliopiston toteuttama ”Uusmaterialismi, feminismi ja paikallisuus” -hanke oli 480 000 euroa maksanut tutkimusprojekti, jonka rahoittajina olivat veronmaksajat. Kustannukset veronmaksajille olivat 477 038 euroa. Hankkeelle asetetut tavoitteet feminististen uusmaterialismien tutkimisesta etnografian, taiteentutkimuksen ja yhteiskunnallisten tavoitteiden näkökulmasta ovat raportin mukaan toteutuneet erinomaisesti. Hanke tuotti yli kaksinkertaisen määrän julkaisuja verrattuna alkuperäiseen suunnitelmaan. Julkaisuja on tullut muun muassa feministisestä värityksestä, ruumiillisuuden merkityksestä musiikille, ”feministisestä teknotieteestä” sekä kirja-arvosteluja.

Hankkeen tuottamat artikkelit on julkaistu useissa eri lehdissä, mutta mikään niistä ei päätynyt kansainvälisesti arvostettuun julkaisuun. Suurin osa artikkeleista ilmestyi tieteellisissä lehdissä, joiden JUFO-luokitukset olivat alhaisia, ja vaikutavuuskertoimet puuttuivat monista julkaisuista. Hankkeen tärkein havainto oli etnografisten menetelmien soveltaminen feministisiin uusmaterialismeihin. Sen lisäksi hankkeessa tarkasteltiin intersektionaalisen feminismin ja feminististen uusmaterialismien suhdetta toisiinsa, nähden ne affirmatiivisina, ei vastakkaisina lähestymistapoina.

Tutkijoiden urat ovat kehittyneet hyvin, ja osa tutkijoista on vakinaistettu hankkeen aikana. Liikkuvuussuunnitelma ei toteutunut suunnitellusti pandemian vuoksi. Kaikki hankkeessa tuotettu aineisto on tallennettu Turun yliopiston verkkokansiolle, mutta se ei ole julkista, koska mukana olleet henkilöt eivät ole antaneet lupaa aineistojen julkaisemiseen.

Hankkeen keskeinen tulos on ymmärrys siitä, että feminististen uusmaterialismien hyödyntäminen tutkimuksessa vaatii uusmaterialististen ja intersektionaalisten teoretisointien yhdistämistä. Osatutkimuksissa käsiteltiin muun muassa käsityöpiirejä, värityskäytäntöjä, musiikin tekemistä musiikkileikkikouluissa, sukupuolen moninaisuutta ja elokuvien katsomista. Hanke tuotti myös tärkeän oivalluksen siitä, että intersektionaalisten tarkastelutapojen rikastaminen uusmaterialistisilla lähestymistavoilla on välttämätöntä, jotta yhteiskunnan kipupisteisiin ja valtasuhteisiin voidaan tarttua tehokkaasti tutkimuksen avulla.

Vaikutukset yhteiskuntaan ja eri sektoreille jäävät kuitenkin epäselviksi. Raportissa mainitaan, että tutkimus auttoi kehittämään julkisia palveluita erityisesti musiikkikasvatuksessa ja varhaisiän musiikkikasvatuksessa. On kuitenkin epäsel-

vää, miten tämä käytännössä toteutuu. Hankkeessa kehitettiin myös ympäristön säästämisen tapoja tutkijatapaamisten järjestämisessä etänä. Vaikka hankkeessa on kehitetty osallistumismahdollisuuksia vähemmistöille, kuten turvapaikanhakijoille ja erityislapsille, ei ole tarkempaa tietoa siitä, miten tämä on käytännössä toteutunut.

Kaikkiaan hankkeen vaikutukset yhteiskuntaan, talouteen ja elinkeinoelämään ovat jääneet vähäisiksi. Hankkeen tuottamat julkaisut, vaikka niitä oli monia, eivät ole saavuttaneet suurta vaikuttavuutta. Näin ollen jää kysymysmerkiksi, onko hankkeen tuottama tutkimus vastannut lähes puolen miljoonan euron investointia veronmaksajille.

Kaikkiaan hanke on tuottanut 20 artikkelia julkaisuihin seuraavasti:

- Kaksi artikkelia Nordic Journal of Feminist and Gender Studiesiin (JUFO-luokitusta ei saatavilla, vaikuttavuuskerroin 1.1)
- Yksi artikkeli darkmatteriin (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Kolme artikkelia Ruukku: Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisuun (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli Synkooppiin (JUFO-luokitus 0, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli Synnytiin (JUFO-luokitusta tai vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli Mai: Feminism & Visual Cultureen (JUFO-luokitusta tai vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli The Polish Journal of Aestheticsiin (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli Kvinder, kon og forskningiin (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli Australian Feminist Studiesiin (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerroin 1.1)

Loput eivät ole menneet vertaisarvioituihin julkaisuihin, vaan seuraavasti:

- Yksi kirja-arvostelu caa.reviewsiin
- Yksi kappale UTUPubin julkaisemaan kirjaan Musiikki ja luonto: Soiva kulttuuri ympäristökriisin aikakaudella
- Kolme kappaletta Feministisen pedagogiikan ABC: Opas ohjaajille ja opettajille -kirjaan
- Yksi kappale A Feminist Companion to the Posthumanities -kirjaan

Painavat tunteet: ruumiinkuva, affektiivinen katsoisuus ja feministisen etnografian mahdollisuudet

Tämä tutkimushanke tutki mediakuvastojen ja ruumiinkuvan suhdetta feministisen filosofian, mediaetnografian, affektiteorian ja queer-teorian avulla. Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 160 657 euroa. Hankkeen aikana keskityttiin kolmeen pääteemaan: ruotsalaisten opiskelijoiden tunteiden analysointiin elokuvasta *Precious* (2012), suomalaisten muistitietoihin pornoon liittyen ja niin sanottujen ”trigger warning” -keskusteluiden tutkimukseen.

Tutkimus keskittyi ruumiinkuvan ja tunteiden monimutkaisempaan käsittelyyn perinteisten psykologisten tutkimusmenetelmien sijaan, joissa oletetaan, että ruumiinkuva olisi mitattavissa. Tutkimus kyseenalaisti nykyiset käsitykset ruumiinkuvasta ja mediakatsoisuuden vaikutuksista ja ehdotti, että ruumiinkuva on moninainen ja ristiriitainen tunne- ja kehokokemusten kenttä. Haasteena oli erityisesti se, että emme aina ole tietoisia siitä, kuinka tunteitamme ja kehoamme muokkaavat ulkoiset tekijät, kuten media.

Tutkija sai rahoitusta Suomen Akatemialta ja muilta organisaatioilta. Hankkeen aikana tutkija analysoi myös suomalaisten kokemuksia pornografian kanssa yhteistyössä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) kanssa. Aineistoa kerättiin SKS:n muistitietoarkistoon ja se julkaistiin myöhemmin tutkimusraporttina. Vaikka hanke jäi kesken, tuloksia saatiin aikaan ja useita tieteellisiä julkaisuja valmistui, vaikka julkaistujen artikkeleiden määrä jäi vähäiseksi.

Erityisesti tutkimusaiheisiin liittyvä keskustelu on saanut huomiota, ja tutkija on antanut useita haastatteluja eri medioissa. Hankkeen aikana julkaistiin muun muassa kirja, artikkeleita ja tutkimusraportteja, jotka kyseenalaistavat yleisiä käsityksiä pornon vaikutuksista. Tätä näkökulmaa on käsitelty useissa eri konteksteissa, kuten syömishäiriöihin, seksuaalisuuteen ja kehollisuuteen liittyvissä keskusteluissa.

Vaikka hanke ei saavuttanut kaikkia tavoitteitaan, se on jo nyt edistänyt kriittistä ruumiinkuvatutkimusta ja lihavuustutkimusta yhteiskunnassa ja tiedeyhteisöissä. Tulevaisuudessa tutkija toivoo hankkeen vaikutusten kasvavan, sillä nyt sen tulokset leviävät ja vaikuttavat laajemmin yhteiskunnallisiin keskusteluihin ja tutkimukseen.

Julkaisuja on listattuna kahdeksan, joista neljä on julkisesti saatavilla. Näistä kaksi on blogitekstejä. Artikkeleita on mennyt eri julkaisuihin seuraavasti:

- Yksi artikkeli Sexualitiesiin (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerroin 1.091)
- Yksi artikkeli International Journal of Cultural Studiesiin (JUFO-luokitus 3, vaikuttavuuskerroin 1.862)
- Yksi artikkeli Feminist Theoryyn (JUFO-luokitus 3, vaikuttavuuskerroin 1.9)

Tämän lisäksi hanke on tuottanut artikkeleita seuraavasti:

- Yksi kustannettu tieteellinen erillisteos
- Yksi kirjoitus tieteellisessä aikakauslehdessä
- Kaksi blogitekstiä
- Yksi tutkimusraportti mediatutkimukseen

Keho poliittisena sanastona – teot ja tapahtumat poliittisena ilmaisuna

Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 254 800 euroa.

Hankkeen teoreettinen osuus käsitteli kehoa paikkana, jossa poliittinen toiminta ja yhteiskunta muotoutuvat. Erityisesti tutkittiin, kuinka marginalisoidut ruumiit osallistuvat poliittisen todellisuuden rakentamiseen. Kolme empiiristä tapausta auttoivat syventämään tätä käsitystä. Ensimmäisessä tapauksessa tarkasteltiin turvapaikanhakijoiden kokemuksia, erityisesti trauman, kärsimyksen ja siirtolaisuuden ilmenemistä kehossa. Voimaannuttavan valokuvauksen menetelmää käytettiin turvapaikanhakijoiden kokemusten visualisointiin, ja se osoitti, kuinka heidän elämänsä kietoutuu turvapaikkapolitiikan ja henkilökohtaisten kokemusten kanssa.

Toisessa tapauksessa tutkimus keskittyi siihen, miten tunteet ja kehot kytkeytyvät tietoon ja uskomuksiin virallisessa byrokratiassa, erityisesti turvapaikkaprosessissa. Aineistoa kerättiin turvapaikkahaastatteluilta, ja tutkimus johti useisiin julkaisuihin sekä koulutuksiin viranomaisille. Kolmannessa tapauksessa tutkittiin sitä, kuinka turvapaikanhakijat voivat osallistua yhteiskuntaan odotusaikana. Yhteistyössä *Dwellers in Agile Cities* -hankkeen kanssa kehitettiin menetelmiä yhteiskehittämiseen ja mentoriin, joka tukee kotoutumista ja vuorovaikutusta.

Tutkijan työ tarjoaa syvällisen käsityksen turvapaikanhakijoiden osallisuudesta ja syrjäytymisestä, ja sen tuloksena syntyi uusi käsitteellinen tapa ymmärtää tiedontuotantoa. Metodologinen kehys sai kiitosta sen innovatiivisuudesta ja monitieteellisyydestä, ja tutkija sai dosentin arvonimen.

Hankkeen aineistot, kuten 1500 kuvaa ja videoidut haastattelut, ovat edelleen lukittuina ja salassa Tampereen yliopistossa. Dataa kerättiin useilla tavoilla, mutta prosessi oli odotettua työläämpää. Kansainvälisesti ainutlaatuinen tutkimus on saanut huomiota ja ollut yhteydessä poliittisiin päättäjiin ja asiantuntijoihin, joille tutkija on tarjonnut koulutusta.

Hanke on tuottanut monia julkaisuja ja osallistunut aktiivisesti julkiseen keskusteluun turvapaikanhakijaprosessista. Tulokset ovat johtaneet myös käytännönläheisiin projekteihin, kuten kartan luomiseen syrjäytymisestä ja osallistumisesta. Hanke on saanut myönteistä palautetta ja edistänyt yhteiskunnallista keskustelua muun muassa kotouttamisprosessien parantamiseksi.

Hankkeen julkaisutoiminta on ollut monimuotoista, sisältäen artikkeleita

kansainvälisissä tieteellisissä lehdissä sekä muita kirjoituksia ja puheenvuoroja eri foorumeilla. Hankkeen myötä tutkija on saanut lisää rahoitusta EU:lta, tullut osittain myös suomalaisten veronmaksajien rahoista, mutta myös herättänyt keskustelua rahoituksen oikeutuksesta ja tutkittujen tulosten vaikuttavuudesta.

Hanke on tuottanut raportin mukaan 17 artikkelia vertaisarvioituihin julkaisuihin seuraavasti:

- Yksi artikkeli Tiede ja edistykseen (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli Sosiologiaan (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli European Journal of Cultural Studiesiin (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerroin 2.4)
- Yksi artikkeli Routledge Frontiers of Political Economy -kirjasarjaan (JUFO-luokitusta tai vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli Interventionsiin (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerroin 0.7)
- Yksi artikkeli Alternatives: Global, Local, Politicaliin (JUFO-luokitusta ei saatavilla, vaikuttavuuskerroin 1.095)
- Yksi artikkeli Journal of Refugee Studiesiin (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerroin 2.966)
- Yksi artikkeli Review of International Studiesiin (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerroin 2.73)

Lisäksi hanke on tuottanut seuraavat:

- Yksi kappale ”Kaikenlaista rohkeutta”-kirjaan
- Yksi kappale ”Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa”-kirjaan
- Kaksi kirjoitusta politiikasta.fi:hin
- Yksi osuus tutkimushaastattelun käsikirjaan
- Yksi kirjoitus Aikalainen-lehteen
- Yksi kirjoitus Alusta!-lehteen (JUFO-luokitus 0)
- Yksi kustannettu tieteellinen erityisteos (JUFO-luokitus 2)
- Yksi puhe seminaarissa

Myötätuntoisen kaupunkisuunnittelun rajat ja mahdollisuudet

Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 238 666 euroa. Hankkeessa edistytettiin merkittävästi tutkimuskysymyksissä ja myötätuntoisen urbanismin mahdollisuuksien ja rajoitusten ymmärtämisessä. Tavoitteena oli kehittää teoreettisia malleja, jotka liittyvät kohtaamiseen, vaikutuksiin ja kritiikkiin kaupunkitutkimuksessa.

Hankkeen suurin este oli Covid-19-pandemia, joka häiritsi monia suunniteltuja toimenpiteitä ja aiheutti muutoksia budjetissa. Pandemian vaikutuksesta matkat, henkilökohtaiset tapahtumat ja tutkimustuki jäivät osittain käyttämättömiksi. Hankkeen tutkimus siirtyi enemmän verkkohaastatteluihin ja etäyhteyksiin, ja pandemian aikana keskityttiin teoreettiseen työhön, joka johti tärkeisiin kansainvälisiin julkaisuihin.

Tutkimuksessa käytettiin kolmea päämenetelmää: dokumenttianalyysi, verkkohavainnointi ja tapaustutkimukset (Louisville, Leeds ja Helsinki). Louisvillen tutkimus onnistui lähes kokonaan ennen pandemiaa, mutta Leedsin tutkimus jäi kesken pandemian vuoksi. Tutkimustulokset osoittivat, että ”myötätuntoisen kaupungin” idean omaksuminen voi tukea nykyisiä kaupunkihallintostrategioita ja luoda tilaa poliittisille vaatimuksille.

Tutkimus tuotti teoreettisen kehityksen, joka lähestyy ”kaupunkihyvää” ja analysoi myötätunnon, kestävyys- ja älykkyyden roolia kaupunkipolitiikassa. Hankkeen aikana kehitettiin myös kriittinen lähestymistapa kaupunkipolitiikkaan, joka tarkasteli ambivalenttien tunteiden merkitystä ja politiikan erottelua. Tavoitteena oli luoda moniarvoinen ja monimutkainen käsitys myötätunnosta kaupunkihallinnossa, joka ei ole vain brändäystä, vaan voi myös tukea marginaaliryhmien poliittisia vaatimuksia.

Hanke vahvisti tutkijan asemaa itsenäisenä tutkijana ja auttoi kehittämään kansainvälisiä verkostoja. Hankkeessa tuotettiin useita julkaisuja tieteellisissä lehdissä, ja tutkija osallistui myös kansainvälisiin seminaareihin ja konferensseihin. Myötätuntoisen kaupungin idea sai laajempaa huomiota eri yhteisöjen ja kaupunkihallintojen keskuudessa, ja tutkimus jatkoi keskustelua siitä, kuinka myötätunto voi muuttaa kaupunkipolitiikkaa ja luoda oikeudenmukaisempia yhteiskuntia.

Pandemian aikana monet hankkeen suunnitellut tutkimusvierailut jouduttiin perumaan, mutta vierailut Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa sujuivat osittain suunnitelmien mukaan ja mahdollistivat tiedonkeruun sekä verkostoitumisen. Myös tutkimuksen tuloksia esiteltiin useissa kansainvälisissä tilaisuuksissa.

Hankkeen aikana julkaistiin kahdeksan artikkelia eri lehdissä ja pidettiin seminaareja ja konferensseja, joissa jaettiin tutkimuksen keskeisiä tuloksia. Lisäksi tutkimus sisällytettiin Tampereen yliopiston opetukseen ja tutkimustyöhön. Hankkeen tulokset ovat auttaneet ymmärtämään, kuinka myötätunto voi olla osa kaupunkihallinnon politiikkaa ja tukea sosiaalista muutosta, mutta samalla se voi myös ylläpitää olemassa olevia valtasuhteita.

Yhteenvetona hanke osoitti, että myötätunto voi olla monimutkainen ja ristiriitainen käsite kaupunkipolitiikassa, joka vaatii tarkkaa kriittistä ajattelua. Tämä tutkimus tarjoaa arvokasta tietoa siitä, miten myötätunto voi vaikuttaa kaupunkihallintoon, aktivismiin ja poliittisiin liikkeisiin, ja se kutsuu tarkastelemaan, kuinka kollektiivinen sitoutuminen arvoihin voi muuttaa kaupunkien tulevaisuutta.

Julkaisuja hanke on tuottanut kahdeksan seuraavasti:

- Yksi artikkeli Versus-julkaisuun (JUFO-luokitus 0, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Kolme artikkelia Dialogues in Human geographyyn (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerroin 27)
- Yksi artikkeli Geographical Journaliin (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerroin 2.676)
- Yksi artikkeli Political Geographyyn (JUFO-luokitus 3, vaikuttavuuskerroin 4.1)
- Yksi artikkeli Cityyn (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerroin 2.0)
- Yksi artikkeli Transactions of the Institute of British Geographersiin (JUFO-luokitus 3, vaikuttavuuskerroin 3.3)

Kehot sodassa, kehot tanssissa:

Rytmi, performanssi ja tunteet suomalaisessa sotilaskoulutuksessa ja pakolaisleirien capoeira-harjoittelussa

Hankkeen toteutuneet kustannukset olivat 238 666 euroa. Hankkeen keskeiset osat olivat kaksi tapaustutkimusta ja kenttätö. Kenttätöyön aikana ilmeni haasteita, kuten Puolustusvoimien eväämä tutkimuslupa Suomen maavoimilta ja yhteistyön epäonnistuminen Capoeira4Refugeesin kanssa. Tutkija sai tutkimusluvan Maanpuolustuskorkeakoulusta ja toteutti kenttätönsä sekä haastattelulla että seuraamalla kadettien sotilaskoulutusta. Toisessa osassa tutkija matkusti Jordaniaan Za'atarin pakolaisleirille, jossa hän tutki capoeiran vaikutuksia pakolaisnuoriin.

Tutkimustulokset tukivat tutkimusta, jossa synkronoitu liike, kuten capoeira, edistää yhteenkuuluvuuden tunteen syntymistä. Pandemia vaikutti hankkeen etenemiseen, peruuttaen matkoja ja työpajan, mutta tutkija onnistui luomaan taiteellisia ja autoetnografisia teoksia, kuten valokuvia ja musiikkialbumin. Yksi hankkeen tavoitteista oli kehittää yhteisö poliittisten aiheiden tutkimista varten tanssi- ja liiketaiteen kautta. Hankkeella oli myös urakehityksellisiä vaikutuksia tutkijalle, joka sai mahdollisuuden hakea apulaisprofessorin virkaa.

Hankkeesta syntyi yhteensä 12 julkaisua, mukaan lukien artikkeleita tanssi- ja taiteilijatutkimuksen, kriittisen sotilastutkimuksen ja geopolittisten aiheiden aloilta. Hankkeessa ei tuotettu tutkintoja, mutta se tuotti kaksi albumia, taidegalleriaesityksiä ja muita kulttuuriteoksia. Kerätty aineisto koostui muun muassa haastattelusta ja video-äänimateriaaleista pakolaisleiriltä ja Maanpuolustuskorkeakoulusta. Aineisto ei ole julkisesti saatavilla.

Tutkimuksessa ei ole tarkoitus jatkaa synkronian ja sosiaalisten tunteiden tutkimusta, mutta capoeiran traumasensitiivinen versio voi edistää yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistamista. Za'atarin pakolaisleirin pedagogiikka osoitti, kuinka haavoittuvuus, huumori ja synkronia edistävät yhteisön rakentamista. Maanpuolustuskorkeakoulussa tutkittiin myös, miten kehotekniikat, kuten synkronointi, voivat muuntua kokemukseksi kollektiivisesta kehosta, joka liittyy muun muassa taisteluun ja uhraamiseen.

Hankkeen tulokset tuottivat tietoa siitä, miten synkronia ja kehollisuus luovat yhteenkuuluvuuden tunteen. Tutkimus vahvisti, että kehollisuus on keskeinen tekijä sosiaalisten tunteiden synnyssä, ja synkronia voi edistää yhteisöjen luomista erityisesti turvallisessa ympäristössä. Tämä tieto on hyödyllistä pedagogiikassa, taidepohjaisessa tutkimuksessa ja terapeuttisissa käytännöissä, mutta se voi myös vaikuttaa negatiivisesti väkijoukkojen ehdollistamiseen.

Suomalaisen sotilaskoulutuksen ja militarismin tutkimus toi esiin tärkeitä näkökulmia, erityisesti sen, kuinka suomalaiset kadetit kokevat tappamisen tabuksi, josta ei keskustella tarpeeksi. Hankkeen kriittinen tutkimus ja taiteellinen ilmaisun muoto toivat uudenlaista näkökulmaa suomalaisen militarismin ja sen tabujen ymmärtämiseen. Tämä tutkimus voi vaikuttaa suoraan sotilaspedagogiikkaan ja sotilasajatteluun, mutta tutkijan mukaan vaikutus ei ole vielä täysin selvä.

Tutkija toivoo, että capoeiran tutkimus hyödyttää traumasensitiivisiä kehokäytäntöjä ja lisää tietoisuutta liikkeenopetuksen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja capoeiran roolista yhteisön rakentamisessa.

Julkaisuja hanke tuotti yhteensä 12 kappaletta seuraavasti:

- Yksi kappale “In Touch With the Mindful Body”-kirjaan
- Kaksi artikkelia Voima-lehteen (JUFO-luokitusta tai vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Kaksi artikkelia Critical Military Studiesiin (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi kirjoitus politiikasta.fi:hin
- Yksi artikkeli Journal for Artistic Researchiin (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi artikkeli Nordic Journal of Danceen (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerroin 0.2)
- Kolme artikkelia Geopolitisiin (JUFO-luokitus 3, vaikuttavuuskerroin 4.1)
- Yksi artikkeli Pää Spisseniin (JUFO-luokitusta tai vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)

Globaaleja visioita verkostoitumalla: Interkulttuurisen musiikinopettajakoulutuksen kehittämistutkimus Suomessa, Israelissa ja Nepalissa

Tämä hanke, johon osallistui 14 tutkijaa, jotka olivat professoreita, postdoc-tutkijoita ja väitöskirjatutkijoita, keskittyi kulttuurienvälisen musiikinopettajakoulutuksen ”paikallisten visioiden” tutkimiseen. Tavoitteena oli tutkia, kuinka nämä visiot kehittyvät ja neuvotellaan eri kulttuurisissa ja poliittisissa ympäristöissä. Hankkeessa tehtiin kolme väitöskirjaa, jotka lähestyivät aihetta eri näkökulmista ja edistivät teoreettista ja metodologista tutkimusta. Postdocit ja päätutkijat tukivat väitöskirjatutkijoiden projekteja, ja yhteistyö oli keskeinen osa tutkimuksen toteutusta.

Keskeisiä tieteellisiä panoksia olivat tutkimuseettisen keskustelun syventäminen, monikulttuurisen musiikkikasvatuksen diskurssin laajentaminen, poliittisten, uskonnollisten ja kulttuuristen vaikutusten analysointi musiikkikasvatuksessa, ja aktivismin roolin korostaminen musiikinopettajakoulutuksessa. Hankkeessa käytettiin yhteisöllisiä ja osallistavia tutkimusmenetelmiä, ja mukaan otettiin myös ei-akateemisia osallistujia, kuten paikallisia muusikoita ja opettajia. Tämä lähestymistapa oli erityisen onnistunut Nepalissa, jossa paikalliset musiikkikasvattajat ottivat aktivistisen roolin ja loivat uuden koulutusohjelman ja festivaalin, joka keskittyi kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja naisten ja lasten aseman parantamiseen.

Tutkimuksen julkaisusuunnitelma tuotti julkaisuja, joissa käsiteltiin muun muassa musiikkikasvatuksen eettisiä kysymyksiä, monikulttuurisuuden roolia musiikinopetuksessa ja uusia pedagogisia käytäntöjä. Hankkeessa valmistui kolme väitöskirjaa, joista kaksi sai erinomaisen arvosanan. Julkaisujen lisäksi järjestettiin useita kansainvälisiä konferensseja ja tapahtumia, kuten CDIME-konferenssi ja ISME:n aluekonferenssi Nepalissa.

Hanke vaikutti merkittävästi naistutkijoiden urakehitykseen, ja se tarjosi myös mahdollisuuksia kansainväliselle yhteistyölle. Erityisesti yhteistyö Israelin ja Nepalin musiikinopettajakouluttajien kanssa oli tärkeää, ja se johti uusiin tutkimusjulkaisuihin ja pedagogisiin lähestymistapoihin. Hankkeen aikana useat tutkijat saivat pysyviä akateemisia tehtäviä ja se edisti kansainvälisiä kumppanuuksia.

Tutkimusaineisto koostui haastatteluista, havainnoista ja muista dokumenteista. Hankkeen keskeinen tulos oli uudenlaisen käsityksen luominen musiikkikasvatuksen monimuotoisuudesta ja sen merkityksestä globaalissa kontekstissa. Hankkeessa käsiteltiin myös kulttuuristen, sosiaalisten ja uskonnollisten tekijöiden roolia musiikkikasvatuksessa ja kuinka ne voivat tukea tai estää monikulttuuristen ja inklusiivisten käytäntöjen kehittymistä.

Hankkeessa tuotiin esiin myös, kuinka tärkeää on, että musiikinopettajat osallistuvat aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja ammatilliseen kehitykseen. Hankkeen myötä syntyi uusia käsityksiä siitä, miten musiikkikasvatusta voi kehittää eri maissa, ottaen huomioon paikalliset olosuhteet ja tarpeet. Esimerkiksi Nepalin musiikkikasvatuksessa tuotiin esiin kasti- ja sukupuolierot, ja näitä eroja käsiteltiin uudenlaisen monimuotoisuusajattelun kautta.

Lopputuloksena hanke laajensi käsityksiä kulttuurienvälisestä musiikkikasvatuksesta, toi esiin paikallisten ja globaalien visioiden välisiä eroja, ja edisti uusien osallistavien käytäntöjen syntymistä. Hankkeen tuloksilla on kauaskantoisia vaikutuksia musiikkikasvatuksen kehittämiseen niin akateemisessa maailmassa kuin käytännön opetustyössä ympäri maailmaa.

Hankkeen tuottamia artikkeleita on listattuna 48 seuraavasti:

- 14 artikkelia *Landscapes: the Arts, Aesthetics and Educationiin* (JUFO-luokitusta ei saatavilla, vaikuttavuuskerroin 0.3)
- Yksi artikkeli *Nordic Research in Music Educationiin* (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Kolme artikkelia *International Journal of Music Educationiin* (JUFO-luokitus 2, vaikuttavuuskerroin 1.6)
- Viisi artikkelia *Finnish Journal of Music Educationiin* (JUFO-luokitusta tai vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Neljä artikkelia *Research Studies in Music Educationiin* (JUFO-luokitus 3, vaikuttavuuskerroin 1.7)
- Kolme artikkelia *Studia Musicaan* (JUFO-luokitus 0, vaikuttavuuskerrointa ei saatavilla)
- Yksi kappale *The Oxford Handbook of Philosophical and Qualitative Assessment in Music Education*-kirjaan
- Neljä kappaletta *Counterpoints: Music and Education*-kirjasarjan kirjaan
- Kaksi artikkelia *Music Education Researchiin* (JUFO-luokitus 3, vaikuttavuuskerroin 2.3)
- Yksi kappale *Perspectives of Music Educationiin* (Julkaisua/kirjaa ei löydy)
- Yksi artikkeli *Journal of Education and the Artsiin* (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerroin 0.509)
- Striving for a more inclusive music education in Nepal: biographical notes from Nuchhe Bahadur Dangol's life work-kirja
- Yksi kappale *Punk Pedagogies*-kirjaan
- Yksi kappale *Handbook of Musical Identities*-kirjaan
- Yksi artikkeli *Action, Criticism and Theory for Music Educationiin* (JUFO-luokitus 1, vaikuttavuuskerroin 0.7)

- Yksi kappale Musikkläreridentitet på rømmen? Noen betraktninger rundt utviklingen av et felt-kirjaan
- Yksi kappale Policy and the Political Life of Music Educationiin
- Yksi artikkeli Popular Music and Societyyn (JUFO-luokitus 3, vaikuttavuuskerroin 0.6)
- Yksi kappale Building interdisciplinary and intercultural bridges: Where practice meets research and theory-kirjaan
- Yksi kappale The Routledge International Handbook of Intercultural Arts Research-kirjaan

YHTEENVETO

Tässä selvityksessä tarkasteltu aineisto osoittaa, että tutkimusta todella on moneen junaan. Osa hankkeista on selkeästi tieteellisesti kestävämpiä – jopa huuhaata – joissa metodologia, toistettavuus ja objektiivisuus loistavat poissaolollaan. Osa puolestaan käsittelee yhteiskunnallisesti marginaalisia tai vähämerkityksellisiä ilmiöitä, joiden rahoittaminen verovaroin on perusteltavissa vain erittäin löyhin perustein. Kolmas ryhmä sisältää sinänsä kiinnostavia ja relevantteja näkökulmia, mutta ne hukkuvat näennäistieteelliseen jargoniin, jolloin tutkimuksen varsinainen anti jää suurelle yleisölle hämäräksi.

Tällainen tilanne on ongelmallinen erityisesti, koska tutkimusrahoitus perustuu pitkälti veronmaksajien rahoihin. Kansalaisilla on oikeus ymmärtää, mitä heidän rahoillaan tutkitaan ja millaista yhteiskunnallista hyötyä siitä syntyy. Nykyinen järjestelmä ei täytä tätä vaatimusta riittävällä tavalla. Hankekuvaukset ovat vaikeaselkoisia, vaikutusanalyysit puuttuvat, ja rahoituspäätösten taustat jäävät suljettujen ovien taakse.

Selvityksen pohjalta voidaan nostaa viisi toimenpidettä, jotka tulisi huomioida aihepiirin osalta:

- Avoimuus ja ymmärrettävyys: Rahoitettavien hankkeiden kuvaukset on esitettävä selkeällä yleiskielellä, ja niiden yhteyteen tulee liittää tutkimuksen tavoitteet, saavutetut tulokset ja yhteiskunnallinen merkitys. Tämä ei ole kohtuuton vaatimus, vaan veronmaksajien perusoikeus.
- Laadullinen valvonta ja monipuolinen arviointi: Vertaisarviointi ei voi nojata yksinomaan saman alan sisäiseen näkemykseen, jos koko ala kärsii ideologisista tai metodologisista vinoumista. Arviointiin tarvitaan monialaisia asiantuntijaryhmiä ja selkeämmät kriteerit vaikuttavuudelle.
- Rahoituksen allokointi hyötyperusteisesti: Tutkimusrahoituksen ei tule jakautua staattisten kiintiöiden mukaan eri tieteenaloille, vaan prioriteetti tulee asettaa hankkeille, jotka tuottavat yhteiskunnallisesti merkittävää ja läpinäkyvästi arvioitavaa tietoa.

- Vastuu tutkimusviestinnästä: Tieteellinen kieli ei saa olla savuverho, vaan tutkijoiden on kyettävä selittämään työnsä ydin myös maallikolle. Tutkimuksen yhteiskunnallinen oikeutus rakentuu ymmärrettävyyden ja läpinäkyvyyden varaan.
- Kritiikin salliminen ilman leimaamista: Tiedeyhteisön on kyettävä sietämään ja käsittelemään myös ulkopuolelta tulevaa kriittistä tarkastelua ilman henkilöön menevää puolustusreaktiota. Kritiikki ei ole uhka, vaan mahdollisuus tiedeyhteisön itsekritiikkiin ja kehitykseen.

Suomalaisen tiedepolitiikan keskeiseksi haasteeksi nousee tällä hetkellä tieteen ja politiikan välinen rajanveto. Tiede on parhaimmillaan yhteiskunnan kehitystä tukeva, objektiivisuuteen pyrkivä ja kriittiseen tarkasteluun avoin järjestelmä. Poliittikka taas toimii arvovalintojen ja intressien maailman lainalaisuuksien mukaisesti. Näiden kahden kentän sekoittuminen – esimerkiksi tieteen agendoitumisen tai poliittisesti värittyneen rahoitusohjauksen muodossa – uhkaa tieteen uskottavuutta ja sen kykyä toimia yhteisen luotettavan tiedon tuottajana.

Nykyjärjestelmässä tiederahojus keskittyy kapeiden, joskus ideologisesti värittyneiden asiantuntijapiiriin käsiin. Tämä synnyttää rakenteellisen vinouman, jossa tietyt maailmankatsomukset ja tutkimusperinteet saavat jatkuvaa rahoitusta ilman kriittistä ulkopuolista tarkastelua. Tieteen vapaus ei tarkoita vapautta vastuusta: julkisella rahalla tehtävän tutkimuksen on pystyttävä perustelemaan olemassaolonsa myös muulle yhteiskunnalle kuin oman alan sisäpiirille.

Tiedepolitiikan perimmäinen tavoite ei saa olla tieteen itseisarvoinen suojeleminen, vaan sellaisen tieteen tukeminen, joka palvelee yhteiskuntaa rehellisesti, avoimesti ja tuloksellisesti. Tieteen uskottavuus on kaikkien yhteinen etu, joka tulee ansaita jatkuvasti uudelleen.

Lopulta tarinan opetus on selvä: verovaroin rahoitetun tieteen on palveltava yhteistä hyvää – ei ideologista eetosta, sisäpiirejä tai käsitteellistä taikakieltä. Tieteen uskottavuus ja sen vaikutus yhteiskuntaan rakentuvat avoimuuden, rehellisyyden ja kriittisen ajattelun varaan. Näitä arvoja on syytä suojella ja vaatia – myös tiedeyhteisöltä itseltään.

- [1] <https://www.suomenuutiset.fi/nyt-se-on-akateemisesti-todistettu-intersektionaalisuus-on-pseudotiedetta/>
- [2] <https://www.aka.fi/tutkimusrahoitus/arvointi-ja-rahoituspaatokset/nain-hakemukset-arvioidaan/>
- [3] <https://www.aka.fi/globalassets/2-suomen-akatemian-toiminta/1-mita-teemme/4-toiminnan-raportointi/suomen-akatemian-tilinpaatos-vuodelta-2024.pdf> (sivu 63)
- [4] <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000007917362.html>
- [5] <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/cf483939-09b2-4463-a959-9d03980961d9>
- [6] <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/apulaisprofessori-puolusti-argumenttiaan-kyseenalaisin-keinoin-levitti-twitterissa-luvatta-juontaja-ivan-puopolon-opintotietoja-kaymme-asiasta-vakavan-keskustelun/7377826>
- [7] <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000009956811.html>
- [8] <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/a5edc628-90e1-45fc-a7b0-0c7d763995b3>
- [9] <https://www.suomenuutiset.fi/turun-yliopistossa-rasistinen-vainoriita-sukupuolentutkijat-sattivat-toisiaan-mielikuvituksellisin-termein-homonationalistista-gangsterismia-ajallista-rotuerottelua/>
- [10] <https://www.is.fi/turun-seutu/art-2000006053196.html>
- [11] <https://yle.fi/a/74-20124404>
- [12] <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/pelko-ja-itsesensuuri-varittavat-akatemiaa-aktivismi-korvaa-tutkimuksen-sadoilta-professoreilta-vakava-woke-ideologiaa-vastustava-vetoomus/8583018?>
- [13] <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/4777293>
- [14] <https://tekniikanmaailma.fi/hitlerin-taisteluni-feministisena-manifestina-ruokkivatko-koirapuistot-koirien-raiskauskulttuuria-valetutkijat-tehtailivat-tiedejulkaisuihin-paattomia-tutkimuksia-ja-lapi-meni/>
- [15] <https://www.aka.fi/globalassets/awanhat/documents/tiedostot/julkaisut/suomen-akatemian-eettiset-ohjeet-2003.pdf>
- [16] <https://oulurepo.oulu.fi/bitstream/handle/10024/50115/nbnfioulu-202405294076.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- [17] <https://www.aka.fi/tutkimusrahoitus/hae-rahoitusta/haut/paattyneet-haut2/paattyneet-haut/>
- [18] https://www.aka.fi/globalassets/10rahoitus/2023-liitteet/panels_winter_call_2024.pdf
- [19] https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2024_c00cad36-en.html
- [20] <https://www.aka.fi/en/about-us/whats-new/press-releases/2021/finnish-science-more-international-than-before-standard-of-research-better-than-world-average/>
- [21] OKM: <https://okm.fi/documents/1410845/4449678/rahoitusmalli+2017fi.pdf/56729efa-1815-411c-997d-c12165c96ede/rahoitusmalli+2017fi.pdf?t=1505374978000>

